

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наше слово

Місячник Союзу українців Румунії. XXIII рік видання. № 227, травень, 2013

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шибанко

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор - Ірина Мойсей
Редактор - Іван Ребошапка
Секретар редакції - Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідещук,
Іван Ковач, Микола Корнищан
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *Нас може наблизити культура (Інтерв'ю)*
- ❖ *Василь Довгий – постать письменника-митця*
- ❖ *Україніка Бухарестського університету – одна із складових румунської філології (VI)*
- ❖ *Коні з-під серця Павла Романюка*
- ❖ *Із сучасної румунської поезії: Йордан Греку*
- ❖ *«Весняний зов» (Поезії)*
- ❖ *«Чи можна суть симулювати?..» (Поезії)*
- ❖ *Буковинські трафунки*
- ❖ *Шофер (Оповідання)*
- ❖ *Дикий рай (Уривок з новели)*
- ❖ *Небилиці з народної скарбниці*
- ❖ *Дитячі сторінки*
- ❖ *Сторінки гумору*

НАС МОЖЕ НАБЛИЗИТИ КУЛЬТУРА

ІНТЕРВ'Ю З НАДЗВИЧАЙНИМ І ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ УКРАЇНИ В РУМУНІЇ ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЄЮ ПАНОМ ТЕОФІЛОМ БАУЕРОМ

– На передостанньому з'їзді Союзу українців Румунії, звертаючись до учасників-етнічних українців як до невід'ємної частини румунського народу, видатний український поет і культурно-громадський діяч Дмитро Павличко наголосив той факт, що румунський та український народи може взаємонаблизити культура. Як сприймаєте й оцінюєте Ви, Ваша Ексцеленціє, поряд з іншими заходами, культурну складову Вашої відповідальної дипломатичної місії у Румунії?

– Безперечно, Дмитро Васильович мав рацію. Корені спільних культурних традицій двох сусідніх народів проникають до глибини неолітичної культури Трипілля-Кукутень, яка впродовж III-V-го тисячоліть до нашої ери розквітала на єдиному географічному просторі від Карпат до Дніпра. Ці корені впродовж багатьох століть супроводжуються невичерпними духовними зв'язками, залишаючись і сьогодні, поруч з економічними та політичними відносинами, важливим чинником зближення наших народів та їх взаємного збагачення.

Культурно-духовний потенціал України та Румунії є унікальним, але, на мою думку, залишається ще недостатньо використаним. Наприклад, наші держави вступили у третє десятиліття від встановлення дипломатичних відносин, проте дотепер не відбулися класичні Дні культури України в Румунії або Дні культури Румунії в Україні. Тому я розглядаю культурно-гуманітарну складову українсько-румунського співробітництва як необхідний напрям дипломатичної роботи, спрямованої на налагодження та розвиток співпраці у сфері історико-культурної спадщини, сприяння культурним обмінам, організації культурно-мистецьких заходів тощо.

Про те, що українська сторона надає особливого значення співробітництву з Румунією у культурно-гуманітарній сфері свідчить такий факт: першим документом, підписаним між урядами двох держав ще до заснування дипломатичних установ – України у Бухаресті та Румунії у Києві – стала Угода про співробітництво в галузі культури, науки і освіти між

Урядом України та Урядом Румунії від 3 вересня 1992 року, яка є чинною і сьогодні.

– Усім нам відомо, що наближення народів засобами культури здійснюється шляхом ведення відповідного «діалогу», обміном культурними цінностями. А культурний «діалог» між румунським та українським народами славно започаткувався ще у період діяльності Петра Могили, коли Київ став найважливішим культурним центром південно-східного європейського регіону, і продовжується, з певними видозмінами, аж до наших днів. Які, на Вашу думку, новочасні заходи зіграли важливу роль у культурному румунсько-українському «діалозі»?

– Історія багатоговікового українсько-румунського співжиття пронизана прикладами плідного взаємозбагачення двох народів культурно-духовними цінностями та обміну видатними духовно-просвітницькими постатями.

(Продовження на 4 стор.)

НАС МОЖЕ НАБЛИЗИТИ КУЛЬТУРА

(Продовження з 3 стор.)

Ви правильно запримітили, що активний культурний діалог між двома народами започаткувався ще у період діяльності Петра Могили. Саме тоді, у 1640 році, професор Київської колегії Софроній Почацький заснував у Яссах першу слов'яно-греко-латинську колегію, а через рік, київські ченці започаткували в столиці Молдови того часу друкарську справу. «Слов'янська граматика» українця Мелентія Смотрицького, що у 1697 році була перевидана у Снаговському монастирі, впродовж багатьох років послужила як навчальний посібник у князівській школі Бухареста. У другій чверті XVII-го століття нащадок молдовських князів Петро Могила став духовним лідером України, а у XVIII-му столітті полтавчанин Паїсій Величковський спричинився до відновлення на румунських землях монастирського життя, перетворивши святі обителі у справжні духовно-просвітницькі цитаделі православ'я.

У XIX-му столітті до українсько-румунського культурного зближення спричинилися румунські письменники і науковці: О. Хиждеу (1811-1874 рр. – писав про Гр. Сковороду); його син Б. Хиждеу (1838-1907 рр., уродженець Хотину, вихованець Харківського університету, був у приятельних стосунках з О. Потебнею, писав на українські теми: «Йон-воде Лютій», «Домніца Роксана»); Г. Асакі (1788-1869 рр. – новела «Мазепа у Молдові»); Н. Гане (1830-1916 рр. – повість «Домніца Руксандра»); К. Стаматі (1785-1869 рр.), а також славісти Й. Богдан (1864-1919 рр.) та І. Біяну (1856-1935 рр.), політичний діяч К. Доброджану-Геря (1855-1920 рр.) та інші. Українська письменниця О. Кобилянська народилася в місті Гура Гуморулуй, а класик румунської літератури М. Емінеску свою першу освіту здобував у Чернівецькій гімназії, де вивчав українську мову та культуру.

У XX-му столітті українським питанням цікавилися румунські діячі: громадський діяч З. Арборе; письменники М. Садовяну, М. Сорбул, Е. Богдан; літературознавці Е. Камілар (писав про І. Франка та Т. Шевченка) історики Н. Йорґа, І. Ністор, М. Белан, С. Чобану, П. Панаїтеску та після 1944 р. – П. Константінеску-Яш, Г. Безвіконі, А. Віану, Д. Струнгару, М. Ласло-Куцок («Шевченко в Румунії», дослідження про Г. Сковороду); Д. Мазілу, М. Дан; мовознавці М. Штефанеску, П. Петрович та інші.

Серед українських вчених і письменників українсько-румунські відносини досліджували: історики Ю. Венелін, А. Петрушевич, І. Шараневич, О. Калужняцький, В. Милькович, Є. Козак, М. Кордуба, О. Карпенко; етнографи та літературознавці М. Драгоманов, Ф. Вовк, І. Франко, О. Романець; музикознавці С. Воробкевич, К. Квітка; мовознавці П. Бузук, Д. Шелудько, С. Семчинський та інші.

Тривалий час румунська література була малодоступна українському читачеві. Першими з румунської українською мовою були перекладені драма Б. Хиждеу «Резван і Відра», «Поезії» М. Емінеску (переклади М. Рильського, В. Сосюри, М. Терещенка, Я. Шпорти), драма І. Караджале «Загублений лист» (переклад Є. Дроб'язка), роман Л. Ребряну «Йон», повісті й романи М. Садовяну «Митря Кокор», «По дорозі до Хирлеу», «Нікоаре Підкова», поезії В. Тулбуре тощо.

У свою чергу, румунською мовою вийшли твори Т. Шевченка – «Собзатул» – у перекладі В. Тулбуре, праці М. Коцюбинського, І. Франка, Л. Українки, О. Кобилянської, а також новели О. Гончара, Є. Гуцала, В. Дрозда, Б. Шевчука тощо.

Продовжуючи ці традиції, важливими подіями в українсько-румунському культурному співробітництві у перших роках Незалежності України стали участь українських професійних і аматорських колективів, окремих виконавців у щорічних «Фестивалях української пісні і танцю», що проводились у 90-х роках минулого століття Союзом українців Румунії та Міністерством культури Румунії.

Понад 10 років для участі у щорічному Фестивалі колядок та зимових обрядів українців Румунії беруть участь колективи народної творчості з України, зокрема із Закарпатської та Івано-Франківської областей. Майже постійними учасниками Фестивалю стали самодіяльний народний оркестр гуцульських інструментів Рахівського районного будинку культури та Народний гурт «Край». На Фестивалі Україну представляв також народний фольклорний колектив «Червоні пацьорки» з Івано-Франківської області.

З часом рівень присутності України в культурному просторі Румунії значно підвищився. За останні роки найбільш резонансними в Румунії стали, наприклад, виступи у Бухаресті, Галаці, Лугожі та в інших містах Національного академічного оркестру народних інструментів України (художній керівник народний

артист України, професор Віктор Гуцал) та Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України ім. П. П. Вірського (головний диригент, заслужений артист України О. Д. Чеберко).

Традиційними, починаючи з 2008 року, стали виступи колективу Київського національного академічного театру оперети у рамках Міжнародного фестивалю музичних виконавських мистецтв «Життя прекрасне!». 12 листопада 2012 р. у приміщенні Національної опери столиці Румунії була представлена вистава «Циганський барон» у постановці художнього керівника театру, заслуженого діяча мистецтв України

Б. Струтинського. Слід зазначити, що Київський театр успішно співпрацює з румунським Національним театром оперети «Іон Дачіан» вже п'ятий рік. У 2008 р. він виступив у Бухаресті з виставою «Містер Ікс», у 2010 р. презентував виставу «Танго життя», а у 2011 р. – «Бал у Савойї», яка була визнана найкращою виставою за всі роки проведення цього Міжнародного фестивалю.

Наразі існують домовленості про встановлення прямих зв'язків між Національною оперою України ім. Т.Г.Шевченка та Національною оперою Бухареста.

Таким чином, Україна презентує себе в культурному просторі Румунії як європейська держава з потужним потенціалом, що має особливо важливе значення у контексті європейських перспектив нашої країни, зокрема підписання восени цього року у Вільнюсі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

– Як відомо, теперішній 2013 рік досить багатий на круглі роковини. Як Ви гадаєте, котрі з них можуть послужити тематичною основою для культурних «діалогів»?

– Так, Ви праві, дійсно 2013 рік є дуже багатим на ювілейні дати в історії та культурному житті України. За підрахунками Міністерства культури України, цього року відзначаються 125 ювілеїв і визначних дат.

Деякі з них можуть послужити тематичною основою для культурного діалогу з Румунією. Наприклад, у рамках широкого відзначення у цьому році 1025-річчя хрещення Київської Русі для участі у відповідних урочистостях у Києві, що відбудуться 26-28 липня, запрошено Президента Румунії Т. Бесеску та Патріарха Румунської Православної Церкви Данієля.

Київський національний академічний театр оперети з успіхом представив Україну на V-му Міжнародному фестивалі музичних виконавських мистецтв «Життя прекрасне!»

У свою чергу, Посольство презентуватиме в Румунії, у тому числі у місцях компактного проживання українців, дві фотовиставки, присвячені 1025-річчю хрещення Київської Русі, а саме: «Святитель Петро Могила – особистість на тлі епохи», до якої румунська сторона виявила особливий інтерес, та «Києво-Печерська лавра – святиня України», а також демонструватиме невідомі в Румунії науково-популярні фільми – «Агапіт. Стріла заздощів – поєдинок» і «Князь-інок Микола Святоша».

Попереду чимало спільних культурних заходів, у проведенні яких зацікавлена як українська, так і румунська сторона.

– Вшановування Тараса Шевченка у Румунії уже стало традицією. Дуже славно проходило святкування 199-річчя від дня його народження. Значний «крок» до чимраз змістовнішого відзначення Шевченка в Румунії був зроблений після 1989 року. А відзначення 200-річчя від дня народження генія українського народу Тараса Шевченка в 2014 році – це одна з чи не найвагоміших нагод проведення масштабного культурного «діалогу». Як ви можете оцінити все, що здійснено досі, включно і заходи заплановані СУР-ом з нагоди 200-х роковин від народження національного поета України, на тлі підготовки всього світового українства до знаменного ювілею?

Все, що здійснено досі, включно і заходи, проведені у цьому році разом із СУР-ом з нагоди 199-х роковин від народження Т.Шевченка, я оцінюю виключно позитивно.

(Продовження на 6 стор.)

НАС МОЖЕ НАБЛИЗИТИ КУЛЬТУРА

(Продовження з 5 стор.)

Дійсно, за своїми масштабами та резонансом цьогорічне святкування не має собі аналогів. Достатньо лише перерахувати заходи, що відбулися впродовж березня місяця цього року в рамках «Днів Тараса Шевченка в Румунії». Згідно з погодженням з керівництвом Союзу українців Румунії та лідерами його філій на місцях планом у березні ц.р. була проведена низка святкових заходів. Так, 5 березня у заснованій в Культурно-інформаційному центрі «Українській світлиці» була відкрита тематично-ілюстративна виставка «Світова велич Тараса Шевченка», де представлені книги (твори Т.Шевченка, збірки документів, наукові дослідження, навчальна література) та ілюстративні тематичні матеріали. Виставка була відкрита для публічного відвідування впродовж усього березня місяця. 6 березня у м. Клуж-Напока, де проживає чисельна українська громада, відбувся культурний захід під гаслом «Добрий вечір, Україно!», до програми якого були включені пісні на вірші Т. Г. Шевченка у виконанні українських оперних співаків Л. Кадельник та Н. Черкез, колективів з України «Плай» та «Гуцульські барви», а також творчих колективів української громади Румунії – хору «Голоси Рони» та вокально-інструментальної групи «Червона калина». 9 березня культурний захід під назвою «Святкування національного поета Тараса Григоровича Шевченка» відбувся у м. Лугож повіту Тіміш – іншому центрі компактного проживання представників української громади Румунії. 10 березня Шевченківські дні пройшли на півночі Румунії (у с. Русково – одного з найбільших українських населених пунктів) та на заході країни перебування – у селі Тирнова повіту Арад. 11 березня відбулася урочиста церемонія покладання квітів до пам'ятника Т.Шевченку у столичному парку Херестреу. В ній взяли участь співробітники Посольства та члени їх сімей, представники української громади столиці, працівники ЗМІ, у тому числі Румунського телебачення TVR-1, студенти українського відділення Бухарестського університету, шанувальники творчості Кобзаря. 16-17 березня масштабні Шевченківські дні за участі представницьких делегацій з

України, зокрема Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна-Світ» на чолі з відомим сучасним українським поетом, Героєм України І. Драчем, відбулись у повіті Сучава. 22-23 березня вони пройшли у м. Сату Марє за участі делегації Всеукраїнського благодійного культурно-наукового фонду ім. Т.Шевченка у складі його голови, правнучки Тараса Григоровича Л. Красицької, доцента Львівського національного університету І. Дубовича та професора цього ж університету Т. Конончук. Голові повітової філії СУР-у М. Мачоці за вагомих внесок у справу збереження етнічної, мовної, культурної та релігійної самобутності українців Румунії було вручено Почесний диплом Фонду ім. Т. Шевченка. 22 березня Шевченківські дні відбулись у м. Решица, повіт Караш Северін, 24 березня – у м. Галац, 30 березня – у м. Тульча та 31 березня – у м. Ясси, де також проживає чисельна українська громада. Апогеєм «Днів Тараса Шевченка в Румунії» стали дві важливі події, присвячені життю і творчості Великого Кобзаря, що відбулись 23 березня ц.р. у Бухаресті. Це – наукова конференція на тему «Життя і творчість Тараса Григоровича Шевченка» у приміщенні Культурно-інформаційного центру у складі Посольства України в Румунії та літературно-мистецький вечір «Тарас Шевченко – голос душі українського народу» за участі Народного оркестру народних інструментів викладачів Ужгородської дитячої школи мистецтв та хору Бухарестської філії СУР-у «Зоря» у залі для урочистостей Міністерства культури Румунії.

Церемонія покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку в Бухаресті

Таким чином, цьогорічні заходи з нагоди проведення «Днів Тараса Шевченка в Румунії» охопили усі регіони компактного проживання етнічних українців в Румунії і стали генеральною репетицією до масштабного відзначення нами, разом із Союзом українців Румунії, наступного року 200-річчя від Дня народження Кобзаря.

– Гадаємо, що читачам «Нашого голосу» було б цікаво дізнатися, в якому стані знаходяться в Україні зараз підготовчі заходи до відзначення 2014 року 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Хочу відразу зазначити, що Україна надає надзвичайного значення і особливої уваги процесу підготовки та проведення комплексних заходів з відзначення у 2014 році 200-ї річниці від Дня народження Т.Г.Шевченка як в самій країні, так і за кордоном, де проживає багатомільйонна українська громада. Українська держава, разом з українцями з усього світу, розгорнула активний процес підготовки до широкого міжнародного відзначення ювілею видатного українського поета відповідно до Указу Президента України від 11 квітня 2012 року № 257 «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» та Плану його реалізації, затвердженого 25 квітня минулого року Кабінетом Міністрів України.

Цей План, зокрема, передбачає опрацювання питання щодо проведення відповідних урочистостей на рівні Організації Об'єднаних Націй, зокрема проведення міжнародної Шевченківської конференції, а також включення до Календаря пам'ятних дат ЮНЕСКО на 2014 рік відзначення ювілею Тараса Шевченка; видання «Кобзаря» іноземними мовами; друкування літопису життя і творчості Тараса Шевченка, альбому репродукцій його художніх творів, каталогу повернутих в Україну документів і матеріалів, пов'язаних із діяльністю поета, письменника та художника за кордоном, а також започаткування Міжнародного фестивалю хорового співу у м. Каневі Черкаської області, в якому зможуть взяти участь українські творчі колективи із зарубіжних країн, отже і з Румунії. Передбачається також проведення закордонними дипломатичними установами України заходів з відзначення як 200-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка, такі 150-річчя від дня його перепоховання за участю представників української діаспори.

«Зоря» на сцені залу для урочистостей Міністерства культури Румунії в Бухаресті

В Румунії такі масштабні заходи не можна буде успішно провести без активної участі Союзу українців та всієї української громади країни.

– У всіх шевченківських наукових розвідках одностайно акцентується на актуальність Шевченкової творчості. На Вашу думку, наскільки актуальний Тарас Шевченко для інших народів, у тому числі і для румунського народу?

Насамперед, хочу зазначити, що за своїм внеском у національну та світову культури Т.Шевченко по праву належить всьому світові. Творчість Великого Кобзаря має глобальне значення. Наведу лише кілька висловлювань з цього приводу: «Завдяки Шевченкові скарби української душі повною річкою влилися в загальний потік людської культури» (Луначарський, Росія); «Тарас Шевченко не має собі рівних у світовій літературі» (Курелла, Німеччина); «Його геній розрісся, як дерево, простягнувши крону над віками» (Камілар, Румунія). Не випадково твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, казахською, узбецькою, німецькою, англійською, французькою, датською, новогрецькою, іспанською, хінді, японською, в'єтнамською, корейською, італійською, угорською, малайською, бенгальською та, безперечно, румунською мовою і, як всім відомо, не один раз. Це є прямим доказом того, що творчість Т.Шевченка залишається актуальною для румунського народу, насамперед, для українців Румунії, зокрема читачів літературно-культурного журналу українських письменників Румунії «Наш голос», яким бажаю міцного здоров'я, успіхів та благополуччя.

Іван КІДЕЩУК

ВАСИЛЬ ДОВГИЙ - ПОСТАТЬ ПИСЬМЕННИКА-МИТЦЯ

Існують на світі люди, які все своє життя віддають невтомній праці на благо народу і своєї батьківщини, як поступає вже більше ніж три десятки років буковинець із Чернівців, Василь Довгий, відомий друг не тільки українців Румунії, але й румунів. Василь Довгий понад тридцять років завідував чернівецьким телебаченням і радіомовленням, працював журналістом і ведучим передач (понад 300!), в яких представляв провідних політиків і видатних особистостей світової культури й України та зарубіжних гостей з Австрії, Італії, Канади, Румунії, США й інших країн.

Майже 18 років він очолює товариство Україна – Румунія і бере участь на більшості свят українців Південної Буковини, свят української культури – День Соборності України, березневі дні Тараса Шевченка, День Незалежності України, День Ольги Кобилянської, буковинської царівни і ін.

Василь Довгий заснував міжнародний приз ім. Ольги Кобилянської, яким удостоюють найкращих діячів культури України та Румунії, землі, на якій 27 листопада 1863 р. у м. Ґура Ґуморулуй народилася письменниця, згодом ставши класиком української літератури.

Під час своїх гостювань у Румунії ведучий програм чернівецького телебачення працював з операторами, брав інтерв'ю у видатних українців Буковини та Бухареста, збагачуючи таким чином в Україні інформаційні дані про українців Румунії.

Поряд з громадською, журналістською та широкою публіцистичною діяльністю у чернівецьких газетах та журналах (і не тільки), як член Національної спілки письменників України та секретар Чернівецької філії українських письменників Василь Довгий розгортає і активну діяльність на різних письменницьких зустрічах, ювілеях, літературних заходах Чернівецької бібліотеки імені «Михайла Івасюка» тощо.

Улюблена драматургічна та прозова

творчість Василя Довгого основана на душевних інтроспекціях своїх героїв, бо тільки глибинним поринанням в людську душу можна відкрити її таїнства і красу. Як і в улюбленій ним орлиці Буковини Ольги Кобилянської, його герої – це стійкі і сильні люди, які характеризуються психічною складністю, гіперчутливістю, нестримною рішучістю і дієвістю, бо вони шукають самі себе, відкриваючи таким чином власний талант. Тому література буковинського письменника України – цікава своїми духовними висвітленнями у пошуках нових творчих злетів людини.

Драматизація повісті Ольги Кобилянської «Царівна» породила 20-и серійний відеофільм з тією ж назвою, а зараз автор подарував нову драму «Царівна», у двох актах, у моєму перекладі на румунську мову, яку зіграють актори театру ім. Міхая Емінеску із Ботошан в честь 150-річчя від дня народження української класичної письменниці. В інсценізації прозового тексту Ольги Кобилянської чернівецький драматург наполягає на темі жіночої емансипації, тобто боротьби пригнобленої буковинської жінки-інтелектуала в часи Австро-Угорської імперії за її рівність з чоловіком, зображаючи сирітську драму, яку пережила героїня повісті Наталя Верковичівна, прообразом якої була сама же Ольга Кобилянська, яка після смерті її матері і батька цим письменницьким деб'ютом зобразила драму несповненої любові, приреченої нещасливій парі, драму, яку драматург-інсценізатор розв'язує несподівано, поза біографічну дійсність письменниці, уявно «спаровуючи» улюблену царівну з лікарем Іваном.

Двадцятисерійний кінороман «Царівна» – надрукований в збірнику п'єс «Колесо» (Чернівці, 2006), де вміщена й драма на дві дії «Весняні пали», ліричний етюд на дві дії «Колесо», психологічна драма на одну дію «О четвертій ранку» та п'єси-казки «Зачароване царство

Мольфара» і «Лускунчик», остання за мотивами одноіменної казки Е. Гофмана.

Автор написав ще восьмисерійну виставу «Бентежний світанок», п'єсу «Кордон» та одноактівки «Палій», «Одного серпневого дня», «Нью-Йоркська Марія», «Велике сонце», драматичну казку для дітей «Чарівний топірець», що жде своєї появи на сторінках нашого «Дзвоника» в Румунії.

Письменницька творчість Василя Довгого – це особливо його драматургія, але він не є тільки уроджений драматург та журналіст чи публіцист і навіть оратор, тому що в останні роки виступив як романотворець незбагненої сили його пентароманом (п'ять частин, 63 розділи!) «Розсекречений об'єкт» (Чернівці, 2007), про героїв-інтелектуалів Абрама Федоровича Йоффе, геніального фізика, засновника інституту термоелектрики у Ленінграді (Санкт-Петербурзі) та його наслідника, буковинського чернівчанина вченого фізика-математика Лук'яна Івановича Анатичука, який успішно керуватиме і розвиватиме нові дослідження в даній галузі, щоб заснувати інститут термоелектрики в Чернівцях та Міжнародну академію термоелектрики, президентом якої він сам же буде обраний і завдяки йому місто Чернівці стає європейською столицею термоелектрики, а Україна – однією із провідних термоелектричних держав світу.

Якщо праця Абрама Йоффе та Лук'яна Анатичука в роки Другої світової війни була засекречена (Йоффе працював замуrowаний в лабораторії), то у наш час результати їхньої праці стали «розсекреченим об'єктом».

Герой роману Анатичука (розділи II-X) розкривається у своїй творчій силі видатного термоелектрика з високоморальними людськими цінностями як людина творчої мудрості і любові до людства, а любов це – сила: «Той, хто любить – бажає, а той, хто бажає – набуває сили, рішучості», пише у передмові «Слово до читача» М. Ткач, який, між іншим, визнає, що роман В. Довгого відкриває читачам сенс нашого буття, «пізнання людини», що є можливим тільки шляхом пізнання самого себе і споруджуванням себе. За вченням Гр. Сковороди, вільна людина може досягнути свої мрії тільки за Божим призначенням: «Дух свободи нас в нас родить» (пісня 4-та). Душа такої людини для людства стає плодоносним садом. Так само і

Василь Довгий (справа) на розмові з проф. Іваном Ребошанкою під час візиту до редакції СУР-івської періодики

відкриття Анатичуком різних мікроорганізмів, термокалориметрів для ракет, торпед, мікробіології, термоакопунктури, дослідження корисних копалин привертає увагу всього наукового світу, оскільки все це використовується для і проти людини, породжуючи драму вагань науковця, закоханого в красу людини та світу.

У тему палкого патріотизму Василя Довгого вписуються журналістські книги «Телевізійні діалоги», та «Світло Цецинської гори» (у співпраці із В. Селезінкою) – душевні сповіді про видатних людей України та зарубіжжя, моделі поточного життя, відкриті чудо-дивом сучасності – світом телебачення.

Василь Довгий – видатна постать письменника-митця, який присвятив власні сили і творчість своєму народові, Україні і турбується за їхню сучасну і майбутню долю. Своєю творчістю автор старається духовно зміцнити людину, зокрема молодь, яка повинна б гордитися своїм життям, родом, країною, для чого Василь Довгий радить кожній молодій людині шукати саму себе, відкривати величну мету нашого існування, щоб з Господньою допомогою здійснювати її на благо людства.

Іван РЕБОШАПКА

УКРАЇНКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (VI)

– ПОПЕРЕДНИКИ –

(Продовження з № 226)

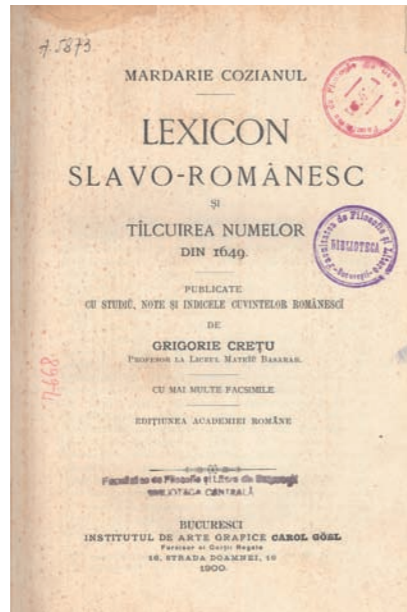
Для засвоєння старослов'янської (церковнослов'янської чи давньоболгарської) мови (по-рум. – *limba slavă (bulgară) veche* чи *paleoslavă*) у заснованих, починаючи з XVI ст. слов'яно-румунських школах, окрім відповідної граматики, якою в Румунських Країнах виявилась бути знаменита праця українського ректора Києво-Братської школи (1616-1617) Мелетія Смотрицького «Грамматіки словенския правилное синтаagma» і про яку йшла мова у попередній статті («Наш голос», ч. 226 за місяць квітень), необхідним став як викладачам, так і учням тих шкіл перекладний словник. У Румунських Країнах потреба слов'яно-румунського словника, як і в Україні, слов'яно-українського, була викликана загальним культурним життям XVI-XVII століть, адже перекладний словник уможливував читання літератури церковнослов'янською мовою, писання нею оригінальної літератури, історичних грамот (у канцеляріях румунських воєвод) тощо. Як відзначає В.Німчук, «багато форм і слів для широкого кола читачів (в Україні – *I.P.*) були незрозумілими», а в Румунських Країнах, додали ми, зовсім невідомими, бо для румунів старослов'янська мова була вповні «іноземною», прийнятою в них церквою, державною адміністрацією, культурою.

В Україні зразком такого посібника стала поява у другій половині XVI ст. рукописного словника (близько 1000 слів) невідомого автора «Лексисъ съ толкованіємъ словенскихъ мовъ просто», опублікованого аж 1884 р. Перший друкований в Україні (1596 р.) – це перекладний словник Лаврентія Зизанія «Лексис. Сиречь реченія вкратце събранны и из словенского языка на простый русскій діалектъ истолкованъ», в якому подано в перекладі 1061 церковнослов'янське слово. Знаменною подією в історії лексикографії стала

конкретизація результату майже тридцятирічної праці і ндрукування коштом автора в Києво-Печерській лаврі перекладного словника 1627 р. Памви Беринди «Лексиконъ славеноросскій и именъ тлъкованіе», який відіграв велику роль у розвитку української, російської, білоруської, польської і румунської лексикографії¹ і який використовувався ще і в другій половині XIX ст. Цікаво відзначити, що як невідомий автор рукописного словника з другої половини XVI ст., так і Лаврентій Зизаній, і Памво Беринда церковнослов'янську мову називають *словенською* чи *словеноруською* – терміни, які успадкувала румунська лексикографічна термінологія: *limba slavonă* чи *slavo-rusă*, термінологія, наявна згодом у назвах румунських перекладних лексиконів, за аналогією до українських: укр. *Лексиконъ славеноросскій...* – рум. *Lexicon slavo-românesc*.

Памво Беринда постарався зібрати і пояснити тодішню живу народною мовою не тільки книжні старослов'янські слова, але й інші, запозичені з інших мов, давньоруські, російські, німецькі, грецькі, латинські і польські, з приводу чого видатний румунський славист, засновник однієї з перших трьох кафедр Бухарестського університету, кафедри славистики (1891 р.), Йоан Богдан відзначав, що це «не словник палеслов'янської мови у сучасному розумінні, а словник церковнослов'янської мови, такої, як змінилася мова у руських книгах; пояснення подаються штучним літературним діалектом, що являє собою мову напівцерковну і напівнародну, тобто змішану церковнослов'янську і малоруську, крім цього, з численними полонізмами. Так писали у XVII і XVIII століттях літератори південноруських шкіл в Галичині, західній Росії, у Києві тощо»² (тобто, на українських землях – *I.P.*).

Першими формами румунських лексикографічних праць були ґлоси – тлумачення маловідомих слів та

виразів із церковнослов'янських текстів, тлумачення, подані у скобках поряд з невідомим словом, або написані на краях сторінок, як, наприклад, пояснювальні замітки з другої половини XVI ст. монаха монастиря Нямцу на краях більшої аркуші слов'янського рукопису «Синтагми» Матея Властаріса. Йоан Богдан опублікував майже 400 румунських ґлос, відзначивши їхню роль у започаткуванні національної лексикографії³.

Слідуючу фазу розвитку румунської лексикографії, безперечно вищу, становить дія укладання ґлосаріїв, як, наприклад, рукопис праці такого виду з першої половини XVI ст., збережений у монастирі з Драґомірні⁴, інший ґлосарій, що увійшов у румунську лексикографію під назвою «Fragment de la Belgrad», знайдений Е.Калужняцьким⁵, а ще інший – слов'яно-румунський ґлосарій «Fragmentul lui Cipariu»⁶.

Віховий поворот у висхідній еволюції румунської лексикографії настав у XVII ст., коли попередня лексикографічна діяльність набуває особливого розвитку, і лише за кілька десятиріч, з половини даного століття починають з'являтися слов'яно-румунські перекладні лексикони, які поширюються у більших рукописних формах. До збережених по сьогодні (у відділі румунських рукописів бібліотеки Румунської Академії, № 450) зачисляється відомий з 1649 р. «Лексиконъ славено влашескый и именъ тлъкованіе», редактований з уживанням кирилиці у передачі слов'янських лексем і їхніх перекладів румунською мовою монахом олтенського монастиря Козія Мардаріє-м Козіянул-ом, лексикон, що увійшов у реєстр румунської лексикографії під назвою «Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor», рукопис якого відкрив у Козії десь біля 1890 р. єпископ Римніку Вилчі Ґенадіє Єнечану і якого вивчав Богдан Петрічейку Хаждеу («Cuvente den bătrâni», т.1, 1878, с. 261), вважаючи його «найціннішим румунським рукописним словником», який «заслугове бути вивченим докладно і навіть повністю надрукованим», що пізніше здійснив Ґріґоріє Крецу, описавши, докладно вивчивши і надрукувавши цей найдавніший слов'яно-румунський рукописний лексикон⁷.

Далі, слов'яно-румунська лексикографія збагатилася іншими п'ятьма перекладними словниками: 1/ «Лексикон славенской», по суті – слов'яно-румунський, що знаходиться у рукописній колекції Д.А.Стурдзи (б-ка Рум.Акад., № 312), поряд з тлумаченням граматики Мелетія Смотрицького («Tâlcuirea sa(u) aḡătarea gra(m)aticii slovenești»), що становить першу спробу укладання румунської граматики. Даний рукопис

вивчав Б.П.Хаждеу⁸, а в наш час – Д.Струнґару⁹ і ін.; 2/ «Слов'яно-румунський словник Міхая» («Lexicon slavo-român al lui Mihai», б-ка Рум. Акад., № 3473), переписаний між 1672-1673 р.; 3/ «Слов'яно-румунський лексикон Міхая логофета» з 1678 р., відкритий 1889 р. («Lexiconul slavo-român al lui Mihai logofătul»; б-ка Рум. Акад., № 1348); 4/ «Слов'яно-румунський лексикон з Петербурга» («Lexicon ce să zică cuvinte pe scurt alese din limba slovenească pre limba românească»); зберігається у Петербурзькій б-ці ім. Салтикова-Щедрина, № Q. 17. №), якого вивчав Йоан Богдан, встановивши дату написання 1670 рік¹⁰; 5/ «Московський слов'яно-румунський лексикон», рукопис якого зберігається у Московській бібліотеці античностей (№ 240) і якого вивчав інший бувший відомий професор Бухарестського університету Штефан Чобану, датуючи його написання початком XVIII ст.¹¹.

Усі ці слов'яно-румунські перекладні лексикони в той чи інший спосіб тісно пов'язані з лексиконом Памви Беринди, як це ясно вбачав Йоан Богдан. Його думку поділяли й інші дослідники зародження румунської лексикографії минулих і теперішніх часів.

(Далі буде)

Примітки

1 Див. нашу оглядову статтю до 380 років від смерті Памви Беринди *Видатний український натхненник зародження румунської лексикографії* // «Наш голос», № 217, липень, 2012, с. 3-5.

2 Ioan Bogdan, *Un lexicon slavo-român din secolul XVII* // «Convorbiri literare», XXV, 1891, nr. 3, p. 204.

3 Ioan Bogdan, *Glose române într-un manuscris slavon din secolul XVI* // «Convorbiri literare», XXIV, 1890, nr. 9, p. 727-752.

4 P.P.Panaiteșcu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*, București, 1965, p. 121.

5 E.Kalužniacki, *Über ein kirchenslavisch-rumänisches Vocabular* // «Archiv für slavischen Filologie», XIV, 1896, p. 46-53.

6 T.Cipariu, *Vocabular biblic sârbesc-românesc* // «Principii de limbă», 114, «Arhiv pentru filologie și istorie», 435.

7 Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor din 1649*. Publicate, cu studiu, note și indicele cuvintelor românești, de Grigorie Crețu, București, 1900.

8 B.P.Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*, t. 1, Buc., 1878, p. 259-318.

9 D.Strungaru, *Gramatica lui Smotrițki și prima gramatică românească* // «Romanoslavica», IV, 1960, p. 297-300.

10 Ioan Bogdan, *Un lexicon slavo-român din secolul XVII* // «Convorbiri literare», XXV, 1891, nr.3, p. 193-204.

11 С.Н.Чобан, *Слов'яно-румунський словарь библиотечки Московского Общества истории и древностей российских №240* // «Русский филологический Вестник», Варшава, 1914 (Бідбитка).

Михайло-Гафрія ТРАЙСТА

КОНИ З-ПІД СЕРЦЯ ПАВЛА РОМАНЮКА

Перегортаючи численні критичні статті, написані протягом років видатними літературними критиками Румунії, України і діаспори: Михайлом Михайлюком, Миколою Корсюком, Магдалиною Ласло-Куцюк, Богданом Бойчуком, Данилом Гусарем-Струком, Степаном Ткачуком та іншими, випливає, що Павло Романюк не простий працівник на літературній ниві, а таки її господар... Про це свідчать збірки поезій, які належать його перу, «Замок перелітних птахів» (1976), «Непорочність мовчання» (1978), «Спектри» (1984), «Неспокій плинності» (1993), «Дзвони полудня» (1999), «Елегії Заратустри» (2004), «Райдуга над Стіксом або Монолог в Пантеоні», (поезії, 2009), романи «Неповернення» (1981), премійований Товариством ім. І.Франка в Чикаго (США, 1982), та «Сороча Несуса» (1997). Павло Романюк також переклав на румунську мову, окрім своїх творів («Елегії Заратустри», 2007 р. та роман «Сороча Несуса», 2012 р.), поезії Екіма Ванчі («Усмішка кочовика», 2007 р.) і Нікіти Стенеску («11 Елегій та інші поеми», 2008), а з української на румунську – поезії Василя Махна («Кожна річ має своє місце», 2009).

Окрім українських публікацій Румунії та літературних журналів України («Всесвіт», «Дзвін» та ін.), поезія та коротка проза Павла Романюка друкувалися в «Нашому слові» (Варшава), журналі «Дукля» (Пряшів, Словаччина), «Вищі українські студії» (Торонто, Канада), «Поza традиції» (Торонто), «Зерна» (Цвікау, Німеччина), «Українське слово» (Париж). Як бачимо, його модерну сюрреалістичну поезію Захід друкує, а читають і оцінюють її ті, які розуміють символи, шифрування і глибину думки, передану через слово як таке, але вагоме у формуванні світогляду модерної людини XXI століття.

Тому й не дивно, що я як «молодий» письменник-журналіст, став розглядати поступовий ріст поета, беручи – як мотто – його ж мотто-слова з його першої збірки віршів «Замок перелітних птахів»:

«Я – знак,
зарубаний
долотом часу,
на початку дороги,
в безмежному полі!..»

І справді, Павло Романюк знаходиться завжди в пошуках нових доріг в поезії... Тому, знаходячись в постійному шуканні, поет виносить з глибин своєї думки нові і нові шокуючі поетичні рефлексії, бо «У грудях Павла Романюка грає орган часу, а не б'ється-тіпається людське серце. Він належить до поетів, що народжуються, живуть і стуляють очі тільки в світі таїни, а їх злети і падіння може розгадати тільки той, хто вмів читати в їх очах саме тоді, коли на їх денцях плачуть чи сміються свічі, насукані з радості і смутку, супроводжуючи наші душі, що шукають край дитинства, і той ірїй, звідки починає свій пасторальний танок кожна весна, куди прямують тільки Чумацьким шляхом ті зоряниці, що знають на чім світ стоїть», – закарбував у своєму «Слові про побратимів» Степан Ткачук.

Експериментуючи, шукаючи нові форми виразу, Павло Романюк, хворіючи на хмари і зірки, карбує слово за словом по всій своїй звивистій дорозі, що виводить його «на пороги просвітлення»:

«Я став хворим на хмари,
я став хворим на зірки,
з неба внутрішнього,
порепаного серця,
безкровного,
але – все в крові,
розп'ятого... » – сповідається у своїй новій збірці «Червоні коні серця» Павло Романюк, бо ж його «червоні коні,
стрибаючи пливуть,
мов вітер,
в настінній іконі,
їржуть, що аж небо гуркоче,
а в серці лошатки
травицю життя
і
тайну невпалої зірки
трамваї блискучі
жують,
ще й в душу тихо гнуть,
ой коні-трамваї!
червоні ой коні! –
– дитинство й розлуки
лишіть на припоні!,

бо ангел вечірній
плаче в небосклоні!»

Поезія Павла Романюка глибока, як вечірнє, безхмарне синьорівнянське небо, що дякує сонцеві за казковий день, в якому «...надлітають хмари з кінями», вона завжди пахне розквітлим садами, васильком і батьківським порогом... в ній плачуть тополі, коли жоржина смутку проходить вулицями мислей, в ній Тарас і Довбуш різьблять словом одвічну смереку людського смеркання... В ній поет Павло Романюк, побратавшись з «червоними кінями», летить «вітровим опришком», щоб помститися часові за незагоєні батьківські рани, за ненаписані легенди, за неспівані пісні... стоїть чумаком серед шляху життя і небо руками підпирає, і раз у раз вигукує: «Подорожні! Дивіться в мої очі!».

Поезія Павла Романюка – це шум тополь і осик біля рідних воріт, дзюрчання струмка Шепуського, який протікає коло батьківської хати, пісні копальників та женців на нивах, музика і танці на весіллях, танець дощу на даху, барвисто-райдужні кольори трав, яблук, груш, запах винограду, літній грім, веселка на крайнебі, – все, що закарбувалось у пам'яті русявого хлопчика з ровенськими очима.

Павла Романюка постійно турбує одвічне питання людського існування: життя і смерть, а все це міститься в легендах, казках, баладах, в яких знаходимо елементи життя і смерті. Смерть без життя не має місця у слові. «Але переборовши смерть, ми б стали неіснуючими. Бо життя – це боротьба. Бо світ стоїть на протилежностях, на таїнах. А людина, якби й жила 300 років, як крук, все одно була б незадоволеною. Своє незадоволення вона передає, в основному, у пісні, що має тимчасове задоволення.» – сказав поет в одному зі своїх інтерв'ю.

Велике проходження, таїна сфери, в якій ми живемо, якій радіємо, і в той час сумуємо, шукаємо нашу сутність на землі, роль усього навколишнього в нашому житті, шукання Бога в самому собі,

співставлення двох світів, двох полюсів життя, все це – основна тематика поетичних творів Павла Романюка, те, що спонукує його до поезії. «Питання загострюється тоді, коли втрачаєш рідних, першу чи другу любов. Жаль за втраченим дає поштовх до роздумів. А головне – неспокій, непорозуміння із самим собою. Елементи, які складають видиме, інколи стають невидимими. Тоді поштовх іде з середини себе як поета без твого дозволу чи питаючи в тебе. Він, поштовх, просто йде! Тоді поезія сама виливається на папір», – зізнається поет, в якого поглиблений філософський підхід до всього, що лягає йому на душу і перо, нібито відчуває свій борг перед минулим і майбутнім, перед усім на світі суцям, – високими осиками і низенькими прадідівськими хатками, шелестінням тополь і сміхом весільної скрипки, бо, і сам, не раз взявши в руки гітару чи акордеон, заграє на щастя закоханим.

Павлові Романюку перейти від рівнянської коломийки «Закувала зазулечка» до постмодерної поезії, як рукою подати, бо постмодернізм, на думку поета, це етап нового світу не тільки в поезії, а і в музиці, танцях, навіть у хорі і в мові, в живописі та скульптурі. Вогники модернізму вже давно були запалені «досвітніми огнями» Лесі Українки, а тепер уже горять по всьому світові, як революції –

тобто еволюції, модерн-пост, тобто жити й творити якось інакше: шукаючи, видумуючи не тільки роль атому, а й слова, виразу, душу з середини людини, пробудивши її для нового життя. Ще колись-то Ш. Бодлер сказав: «Опишіть мені червоні поля, червоні яблуни», тобто хотів, щоб поет увійшов у контрасти невидимого. А зараз такого роду символів повен світ: і в архітектурі Америки, Парижу, і в художніх полотнах Ф. Гойї, В. Кандінського, і в музиці Пінк Флойда і т. д. Для зрозуміння історії постмодернізму потрібна сукупність двох генерацій мислителів, опісля, можливо, проявиться ще якась течія, бо світ твориться, перетворюється. І ми з ним.

ПАВЛО РОМАНЮК

ЧЕРВОНІ КОНИ СЕРЦЯ
ПОЕЗІЇ

Із сучасної румунської поезії • Із сучасної румунської поезії • Із сучасної румунської поезії

Корнелій ІРОД

ЙОРДАН ГРЕКУ

На якихось десять кілометрів на схід від Бухареста знаходиться монастир Черніка, який гніздиться у буйній зелені півострова однойменного озера. Серед жителів монастиря – ієромонах Ігнатіє, тобто поет Йордан Греку, автор десятих невеличких збірок віршів, між якими і **Коралові сльози** (2009 р.), збірка ронделів (сьогодні вже мало хто вживає цю старовинну форму віршування). Про творчість Йордана Греку висловились (у різних журналах чи у передмовях до деяких його книжок) Констанца Бузя, Н. Джорджеску, Марія Ірод, Дан Верона і ін. Кожний з них підкреслив одне: Йордан Греку своєрідний поет, оригінальність якого в однаковій мірі полягає, як у тематиці, так і в образності його віршів.

Літературознавець **Н. Джорджеску**:

„Йордан Греку (народився 1952 року в місті Текуч) друкувався уперше в ґалацькій пресі, потім у відомому ясьському журналі *Convorbiri literare*. В 1988 році, внаслідок конкурсу дебютантів, видавництво *Cartea românească* друкує його збірку **Радуйся**.

Наполегливий, терпеливий, стійкий, Йордан Греку буде свій світ поезії навколо твердих понять: благо, краса, любов. Його слова течуть, мов світло крізь стільник меду...” (Із післямови до збірки Йордана Греку **Мед самотності**, 1995 р.)

Марія Ірод:

„Йордан Греку зумів засвоїти урок новітньої поезії, саме тому, підлягаючи власному ліричному темпераментові, його творчість відзначається винятковими здобутками у верлібрі. Таким чином йому особливо вдаються короткі поеми, декотрі з них сягаючи досконалості гайку.” (*Luceafărul* № 23 від 23 черв. 2003 р.).

Пишучи про збірку ронделів Йордана Греку, **Констанца Бузя** (*România literară* № 34 від 28 серп. 2009 р.) задоволено признає: „Як читач,

я мушу бути вдячна поетові за чудовий аромат коралових сліз.”

Дан Верона:

„Читаючи останній текст цього суворого «підсудного» (тобто монаха Ігнатіє, а поета Йордана Греку – зам. моя, *K. Ip.*), перше, що спадає мені на думку, це питання: в якому ми зараз столітті? Про деякі його вірші можна подумати, що їх тільки що написано, проте інші зберігають зображення з часів прабатьківських, коли райський сад був ще доступним і запашував ароматами дитинство людства.” (Передмова до збірки Йордана Греку **Грамота нинішнього дня**, 1995 р.).

Із сучасної румунської поезії • Із сучасної румунської поезії • Із сучасної румунської поезії

Йордан ГРЕКУ

Лише на мить

Вітер прошиває дерева
Тонким відгомонам крил.

Я заснув
І, на мить,
Приснився сам собі –

Ніби обнімаючи
Й цілуєчи

Білі ягнята слів.

Любов

То теж я
Намалював
Крила метелика,
Що готові будь-коли
Полапатись

В обіймах.

Вечоріє

На малому острові,
У водах мовчання
Паруси пісні тихо
спочивають.
Линуть лиш пахощі
Із ангельських крил.

Дощ

Цілу ніч
Хтось піднімався
І спускався драбиною неба,
Шепочучи щось,
Наче сповідав
Безмежний душевний
свій біль.

Уже пора

Отже, нам треба виплакаться
До глибин душі,

Аж доки
Зморені наші тіла
Стануть прозорими

Зіницями роси.

Цієї ночі

Уже стільки разів проспівав півень
Цієї ночі,
А я, притуливши чоло до муру,
Не пролив ще жодної сльози.

**Недописаний лист
моєму братові**

Я, може, ще мав що писати тобі,
Якихось два-три рядки,

Мав якось закінчити,
Гарно підписавшись, як колись,
давно,

Але нема вже у мене піску –
Розсипався увесь довкола.

Воскресіння

День пахне відлигою й Словом,
Що прогрімало на води з небес.

Чорні крила гілок простягнулись
розлого,
Щоб напоїтися світлом висот.

Плями душі через місяць увесь
Постікали у землю і стерлись.

Я несучу на долоні одрізану голову
свою
І всю кров, що стеклася у вірш.

Уже можна – приходь

Зацвів бузок –
Я вже не сумую!
Облився потом соловей,
співаючи до ранку.

Серце моє прочистилось,
Мов срібло в огні.

Уже можна – приходь
І спочинь обличчям Своїм,
Отим обплъваним, побитим
ляпасами,
Схили чоло
На моє плече,
Господи Ісусе.

Сокіл

Море сповідається скелям
Милозвучно
Про твоє відродження з піни.

Для тебе мчить вітер
На симфонічних крилах.

З твого плеча
Злітає сокіл

Бистрий
І полює на мене.

Холод спокуси

Світло мліє серед потойбічних
дерев.

Вода, дрібно зціпившись,
Синіє під берегом,
Біля стіни очерету,
Де сопілка диму

Розсіває на плесо дрібну піну пісні.

Перелітні птахи подались на захід,
Несучи у дзьобах палаючі
наші слова.

Від навколишнього холоду спокуси
Зійшлись ми мовчки до молитви,
Мов біля родинного вогнища.

**З румунської переклав
Корнелій ІРОД**

Павло РОМАНЮК

ВЕСНЯНИЙ ЗОВ

СВІТ

Покину цей світ
далеко від ночі,
й так близько,
у ніч,
сховаюсь навек,
віки перемелю,
дороги зневірю,
лиш світло,
що з ночі,
тече з усебіч,
і в присмерк я зловлю
мою рибу з морів,
що так б'ють у скелі
моїх кораблів!...

ДІВЧИНА МОРЯ

Зросла до неба
могутня хвиля
моря,
розлилась по всесвіту,
зросла –
дівчина заховалась
от бурі
і водяного горя,
щоб до її стегна
бурхлива піна бурі
не дійшла...
Самотній Зевс
зіскочив
хвилі,
з Перуном
перами порозпинав
ту чорну хмару неба,
щоб її криком бурі
дівчини перса
не обняв...
Зросла до зорі хвиля,
а там –
пекучая луна
вповила тіло дівки,
у коси іскри
заплела...
Крилом веселки
небо
розпір'їнилось,
на мить,

дівчина підвелась
до сонця,
ввібрала в своє тіло
неспокою блакить...
Поплив
в баркасі цвіту
поет
в шуканні див:
ось там –
за рогом зеніту,
дівчину він відкрив...

МЕРЕХТІННЯ ДЗЕРКАЛА ДУШІ

Весна
навмисне
забрела
у мій сад,
з-під лівого плеча
когорту зозуль
без дозволу
наквочила
під повіками
моїх розцвірінканих
мислей...
– Агов!
вітре сизобокий,

Мал. Михайла ТРАЙСТИ

розвій гомін проліску
з-під тилінки
мого народження...
Отари бруньок
бубном вдарили,
і зацвіли
по покрівцю
моїх набубнявілих дум
тополі кохання...
– А чи ти чуєш, кохана,
як пруться,
ропотом,
рипотом,
ритмами,
римою
весняні хруці
у моє дзеркало
душі?!

ЛЕЛЕКА СИНЬОГО ПРОСТОРУ

Лиш сон мій з планети
прилинув здалека,
там айстри зронили
ключевії сні,
тебе я все ждав –
самотній лелека
із даху,
де усміх
віконцю із серця продав...
Зажмурюю тембри,
які овдовіли,
від вітру побрели
морями віків,
в лелечому гнізді
зозуля із криком
покинула зграї
нічних солов'їв...
Помахом зорі
добачив смереку,
що в верхах горділа –
польоту ждала,
а я, розпалівши
огнище із пір'я,
лелеку все ждав,
що зойк
уві слові
крізь темряву світла,
в душі розвела!...

Павло ШОВКАЛЮК

ЧИ МОЖНА СУТЬ СИМУЛЮВАТИ?..

Передчасно

Кожне діло, всяка річ,
Передчасно так зникають:
Де той час, у котрім ми
Виросли усі? – Не знаю!

Бо куди ж втекло дитя
Пасти дідові ягнята?
Суть і сенс всього життя –
Можна й їх симулювати?

Змалювати як роки,
Що схожі лиш на мене? –
Передчасно їх стежки
Вкрились бур'яном зеленим...

Мої ближні

І в мене – теж, не випадково,
Вся – коротенька, всюди ж та
Є тайна, хоч неоднакові
(Із ближніми) у ній літа.

Всі ближні безупинно біля
Моїх доріг. Стежки ведуть
Шляхом Чумацьким, а звідтіля
Висвічується їхня путь.

Для них душа завжди бажає
Віддати своє серцебиття,
В молитві Богу промовляє:
«Спізни відхід їх в небуття!»

Неодинокі

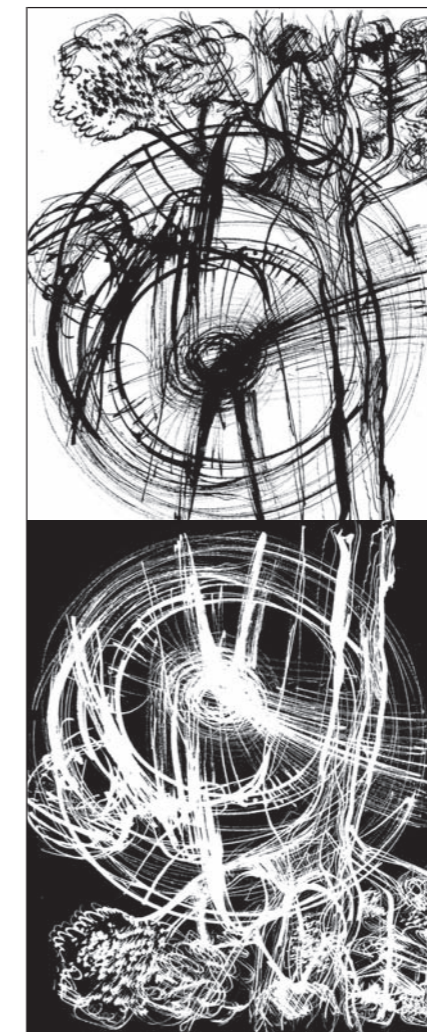
Чому спустились небеса?
Колись були ж такі високі!
Любов'ю ж Бог згори спаса,
Тому що ми – неодинокі!

Та безпощадні шляхи,
Ведуть усе ж таки до смерті,
Через Адамові гріхи
Та й наші помилки нестерпні...

Мовчання вічності

Дійсність? – Така невідома!
Сон? – Надії предобрі!
Стежки збігаються вдома
Й знову летять за обрій.

Він чомусь нижче і нижче,
Між нами і небом синім, –

Мал. Василя СОКОЛЮКА

Чую, що ближче і ближче
Спокій... І плач журавлиний...

Як же любов осягнути?
У венах кров застигає,
Коли доведеться почути
Як вічність ураз замовкає...

Псалом (нульовий)

Ще Давида й не починали
гріхи додолу гнуть,
ні вороги не нападали,
«дошами» стріл чи й куль,
ні каяння Царя (й не ждали!) –
Псалом (з числом: лиш нуль!),
давно ми Господеві склали,
Його знайшовши путь!

Буковинський (к)рай

Ниви й перекуси –
в пісні перепілки.
Засріблились роси
трелями сопілки...
Пломеніють сонцем
усевишні Сили.
В ріднеє віконце
дивляться могили –
бабина й прадіда.
Віра православна
у душі не зблідла.
Бережуть іздавна
вічну пам'ять люди,
де не замітає
стежку час. Усюди,
все тут називаєм
(і повік так буде!)
рідним нашим краєм,
гордим і премудрим,
Буковинським раєм!

Михайло МИХАЙЛЮК

БУКОВИНСЬКІ ТРАФУНКИ

«А дерева мруть тихо,
без крику...»

«А дерева ні в кого
не питаються,
як їм бути і жити на світі».
Микола Корсюк

Не бачив, як під сокирою і пилою помирили яблуні у батьківському саду нинішньої весни. Мабуть, воно так краще, бо для мене ті останні старезні яблуні (в одній з них у дуплі гніздилися дятли – поковтачі по-нашому) були свідками мого дитинства і юнацтва, вони родили найсмачніші плоди, і я не міг ніколи досхочу наїстися тих яблук, коли з далеких сторін повертався додому.

Три яблуні ще могли зацвісти цієї весни, та не дочекалися розпустити бруньки, бо поміркував мій брат, котрий залишився господарем на батьківському обійсті, що з них вже ніякої користі немає, а тільки один клопіт: мало родять, а якщо вродять, то яблужка ті дрібненькі, червиві, половина за літо опадає, а решта гниють узимку. До того ж збирати ті яблужка можна тільки вилазячи на високу драбину, що робити йому в сімдесят літ нелегко, як нелегко й щовесни обпилювати сухе гілля, опале листя згрібати.

Отже, коли на Великдень я прибув додому, від яблунь з трави стирчали тільки три пні, а поруч – купи попиляних і поколотих дров і порубаного гілля.

Ось тут, при дорозі була «сільвічина» яблуня, там «маріччина», а отам «віоріччина». У мого тата, Ілька-муляра, була звичка посаджені яблуні (тільки яблуні!) називати іменами дітей: Івана, Марії, Сільвії, Віоріки. Чому він це робив – не пам'ятаю. Одні з яблунь пережили своїх «тезків», інші не пережили.

Помітив брат мою нахмуреність і заспокоює: на місці зрубаних яблунь посадимо молоді щепи, – каже.

Йому, мабуть, незрозуміла була моя сентиментальність: збувся клопоту, а ще

матиме дрова на цілу зиму, заощадить кілька своїх невеликих пенсій. В нього обізувалась споконвічна селянська ощадливість, а в мене виплеснув душевний біль від того, що й ми, як і оті яблуні, минаємося на світі...

Посадимо на місці старих яблунь, яким ще можна було зеленіти (хоч їм вже було по сімдесят-вісімдесят літ!), молоді, та не назвемо їх нічиїми іменами, а якщо й назвемо, то ніхто цього не пам'ятатиме, бо *колись*, а це *колись* не за горами, на батьківському обійсті господарюватимуть чужі люди...

Мої Руснаки не єдині у світі

Кожен з нас, хто волею долі опинився далеко від батьківського порога, леліє в душі ностальгію за рідними місцями. Іноді, коли трапиться так, що мойри, богині долі, наділять відчуженця ще й даром пера, він прибирає, як відкуп, псевдонім за назвою села чи міста, де вперше світ побачив.

Отож і я мав моральне право підписувати свої книги – *Руснацький*. Бо народився я, провів дитинство і юність на Руснаках (по-рум. Ruși) – сільському кварталі історичного міста Серет.

Та не зробив я цього. Більше того: жодного з персонажів моїх романів чи новел не охрестив Руснацьким. Ніколи не задумувався над тим, чому воно так сталося, хоча романи досить таки «автобіографічні», а «героями» моїх «Буковинських трафунків» чи їхніми прототипами є саме руснацькі люди – мої односельчани.

Пожалів за цим аж нинішньої весни, коли несподівано відкрив, що топонім Ruși (Руснаки) – не єдиний у Сучавському повіті. Таким чином, гіпотетично, хтось міг би «переселити» мене з серетських Руснаків (Ruși) до Ruși – села між містом Фальтічени і комуною Удешть. Табличку з цією назвою я запримітив край дороги, коли їхав машиною на Буковину.

Мої руснацькі країни – українці, а оті якого роду-племени? У великодні дні розповідаю про

моє відкриття племінниці з Сучави. Виявляється, що одна з її колег, учителька, із того загадкового села – «тезки» моїх Руснаків. І моя племінниця, яка також руснацька, зацікавилась була тим, якого роду її шкільна колега, а та запевнила, що вона румунка, хоч пересипувала свою бесіду «руснацькими» словами. Наприклад, що їжу вони готують на «шпаргаті», а кури ночують на «бантах».

Тут варто би «колупнути» глибше...

«Повернулись лелеки в негоду»

«Через відстані, бурі і втому
повернулись до рідних дахів,
до знайомого отчого дому».

Петро Перебийніс

У страшну негоду повернулись лелеки на Буковину нинішньої весни. Вже квітень, а тут ще сніги і морози, завірюхи. Багато з них загинуло від холоду і голоду – про це навіть по телебаченню повідомляли...

Тому із щемом у душі і серці виїжджав я перед Великоднем у рідний край – боявся, що побачу на електричних стовпах осиротілі гнізда бузьків (так у нас називають лелек).

Думав – не щастить від певного часу цим божим птахам – минулого літа багатьох побив град, а тепер погубила холоднеча.

На щастя, я помилився, бо майже у кожному гнізді лелечихи вже висиджували малят. Тільки де-не-де зустрічалися пусті гнізда.

...Пригадалося, як у дитинстві у передосінні дні моя бабка знайшла на багні бузька з перебитим крилом. Його брати вже кружляють зграями у небі, а він тільки підстрибує, розмахує здоровим крилом і жалібно курличе.

Принесла бабка пораненого птаха додому, змастила перебите крило якимось зіллям, за-в'язала уражене місце між двома латочками, і перезимував бузько у бабиній хаті. Кумедно дибав цибатий птах по хаті, приймав їжу тільки з бабиних рук, а вночі спав під решетом. До весни крило загоїлося, і бабка понесла його на балту, куди прилетіли й інші бузьки з вирію і де живилися жабами...

Коли наприкінці літа бачу у небі лелечі зграї, що збираються вилітати у далекі краї, мовлю у думці: «Щастя вам, божі птахи!»

«Ластівки літають,
бо літається»

Гарний поетичний рядок Максима Рильського, але до цього «трафунку» більше пасують рядки із світської колядки «Прилетіла ластівочка і почала щебетати, / Господаря викликати», бо господар, мій брат, дуже чекав ластівок цієї весни і надіявся, що вони повернуться до свого гнізда на сволоку у стайні, яке зліпили ще багато років тому.

Веселіше йому з ластівками, бо співають-щебечуть, усяку комашню вилловлюють у блискавичному леті.

Та не так сталося, як гадалося. Ластівки справді прилетіли, почали залітати до стайні, та через кілька днів перестали.

А це тому, що їх гніздо облюбувала пара пташок з червоними хвостиками (на жаль, не знаю їх назви). Ластівки, мабуть, відчули дух чужаків і покинули насиджене гніздо...

У великодні дні ми наче почували себе «окраденими», бо з дитинства звикли, щоби у нашій стайні гніздилися ластівки, пантрували, аби вдень стаєні двері були відчинені навстіж, а через ніч, щоб одне з вікон не запиралося. Мило було чути ластів'яче щебетання, цікаво було спостерігати, як вони висиджують, годують та навчають літати своїх малят...

Аж дивно, як іноді маленька прикрість породжує великий сум...

Корнелій ІРОД

ШОФЕР

(Із циклу ПРОМАХИ)

Кажуть, що люди троякі: хороші, злі та шофери.

Мій сусід Ботез – полковник поліції¹. Він уже довгі роки працює в ГІП², проте водій він зовсім молодий – одержав шоферські права всього чотири місяці тому. А дочекавшись літа, сів за руль свого Опеля й поїхав з жінкою на море. Але не доїхав, бо рівно 50 кілометрів від Бухареста, перед селом Кошерень, сталася аварія. Вчора розказав мені, як то було.

– Як всякий початківець, – оповідає він мені, – за кермом я дуже обережний. Ідемо ми, значить, з жінкою спокійно, погода чудова, на шосе сухо, рух – нічого собі, бо серед тижня і автомобілів малувато, коли раптом бачу, що на якихось сто метрів переді мною стоїть грузовик, а біля нього поліцейський розмовляє з водієм. Я сигналізую наліво, тобто збираюсь об'їжджати грузовик, але бачу, що по зустрічній наближаються інші авто; тоді я швидко повертаюсь на свою полосу і зразу ж гальмую, бо під'їхав небезпечно близько до грузовика. В той момент ззаду почувся гострий скрегіт – хтось сильно загальмував – і тоді ж страшний удар в супроводі гучного торохтіння підкинув мою машину кілька метрів вперед, а нас із жінкою гепнуло плечима у спинку крісел, аж мало шию нам не скрутило. Ми, розуміється, страшно злякалися; жінка зойкнула і, мабуть, хотіла щось казати, але дарма роззявляла рота, наче душила, й пробувала в розпачі хапати повітря. А скоро після того чую, що надворі хтось галасує:

«Що то за ідіот так раптово гальмує?!»

Це, певне, про мене шофер машини, котрий заїхав у мою.

Виходжу із свого авто і бачу, що у мене шкода невелика; і Волваген, котрий заїхав у мій Опель, теж не дуже пошкоджений...

– Фольксваген, – поправляю я сусіда.

– Що?

– Фольксваген...

– Так-так... І тоді ж бачу божевільно сердитого молодого чоловіка, який наближається загрозливо:

– Який дурень дав тобі шоферські права?! Хто тебе, дядьку, навчив так гальмувати?! Я прийшов трохи до себе й кажу:

– За законом винен не той, хто гальмує, а той, хто не зберігає відповідну дистанцію. Коли удар ззаду...»

– Ти мене вчиш?!

Між часом підійшов і поліцейський:

– Здрастуйте! Я – старшина... такий-то. Що трапилося?

– Трапилося ідіотське гальмування! – божевільно загорлав молодий шофер Волвагена.

– Не годиться так говорити, – сказав поліцейський.

– Представте свої документи: і ви, і ви.

– Я капітан поліції і знаю, що говорю! – каже молодик і подався за документами до свого Волвагена.

– Так? Ну, тим більше, пане капітан...

– А я полковник поліції, – шепнув я старшині. – Але йому ні слова, чуєш?

– Єсть! – виструнчився поліцейський.

– Обов'язково довідайся, де цей капітан працює, а тепер – ні слова, бо он, вертається.

– Ось! – суне капітан старшині свій квиток. – Написано чорним по білому: Петран Марін, капітан, Поліція міста Бухарест. А ти, дядя, учись, – блимнув він сердито на мене, – бути шофером нелегко. Бачу, у тебе на машині ще мамалига приліплена...³

– А я повторю, пане капітан, – кажу, – що за законом винен не той, хто гальмує, а той, котрий в'їжджає ззаду... Гадаю, тієї ж думки і пан старшина. Цікавиться у нього, він спеціаліст...

– Чистенька дурниця! – злісно посміхнувся капітан, а далі звернувся до старшини: – А бачите, що стається, якщо дають шоферські права будь-кому?.. Дідусям би внуків водити у парк та казки їм читати, а не сідати за руль і по-дурному гальмувати...

– Це ви такої думки, пане капітан... – спокійно мовив старшина і взявся писати протокол. – А за законом воно дійсно так: водії зобов'язані зберігати безпечну дистанцію між автомобілями, щоб запобігти аваріям... Дайте, пане капітан, і свій страховий поліс.

– А я ваш протокол не тільки не підпишу... – почав водій Вольксвагена.

– Маєте таке право... – байдуже перебив його старшина.

– Але й поскаржуся, куди треба!

– Маєте й таке право... – це вже я додав.

І хоч капітан став потроху м'якнути, суперечка ще потривала деякий час. Вкінці я взяв копію протоколу і довідку на ремонт, сів за руль свого Опеля і, без інших неприємностей, доїхав до Констанци. А вже там здав машину в авторемонтний сервіс, потім найняли ми з жінкою таксі й поїхали в Мамаю. Аж у готелі, утихомирившись, каже мені моя:

– Треба було нам їхати поїздом...

– А тоді машина на що? Правда, дорога моя половино, буває й таке, та дякувати Богу, що не сталося гірше...

Ну, загорали ми й відпочивали в Мамаї десять днів, а потім забрав я із сервісу гарно відремонтований, наче новий, свій Опель і поїхали ми з жінкою додому. По дорозі, як тільки виїхали з села Кошерень, кажу я своїй:

– Ось тут заїхав отой дурень своїм Волвагеном у наш Опел...

А вже другого дня у ГІП кажу майорові Космі:

– У бухарестській поліції працює якийсь капітан Марін Петран. Довідайся, чим він там займається і виклич його на завтра до нас. О восьмій ранку щоб був він у моїм кабінеті! Ба, ні. Хай приїде о десятій – це чого доброго не зможу спокійно випити каву та переглянути пресу...

Через півгодини стукає майор Косма і звітує з дверей, що капітан Петран дійсно працює в столичній поліції, у відділі Облік населення. Зараз він у відпустці, але повідомили, що його викликано в ГІП, так що завтра о десятій...

– Виходить, Космо, ми не даємо людині відпочити...

– Згідно з вашим розпорядженням, я передав, щоб...

– Ну, гаразд. Хай приходить завтра...

І що ви гадаєте, сусіде? Наступного дня – точно о десятій, ні на хвилину раніше чи пізніше – стукають у двері мого кабінету, але я навмисне не відповідаю: хай чипить трохи під дверима, бо у нас без дозволу ніде не зайдеш. Через дві хвилини стукають знов; аж тоді я кажу: «Заходьте!», і беру трубку – прикидаюся, ніби у мене розмова по телефону, але в той же час не

зводжу погляду з дверей. Мій капітан зайшов, голосно привітався: «Здрастуйте!», і тоді ж торопіє ніяково, мов ударений громом: упізнав мене негідник, певна річ, що впізнав, бо від нашого «знайомства» минуло тільки два тижні. Я, не звертаючи жодної уваги на задеревілого біля дверей капітана, продовжую «говорити» по телефону, але заразом простягаю руку й мовчки запрошую підійти ближче. Капітан не зрушується, стирчить біля дверей. Я ще раз запрошую його рукою підійти ближче і вкінці кладу трубку. Він став боязко наближатися і ледве прохрипів ще раз:

–Здрастуйте!

– Як справи, пане капітане?... – питаю. – Відремонтували свій Волваген?

Він мовчить.

– Але знайте, капітане, я покликав вас не на розмову про автомобілі та про аварії, спричинені якимось дурнем, що надто раптово гальмує... А покликав – і роблю це від імені всіх працівників нашої Поліції – сказати вам одне: ви не маєте жодного права осмішувати, очорнювати, ну, скажу прямо, мазати болотом (а йому, сусіде, я сказав мазати не болотом, а чимось більш смердячим...), отже, своєю поведінкою ви не маєте права обляпувати звання та форму поліцейського! Ясно? Бо котре першорядне завдання поліцейського? Захищати закон! Так чи ні? А ви що? Плюєте на той закон, топчите! Хіба можна так?!

– Я справді провинився... – промимрив капітан.

– Провинився... А хіба Генеральний Інспекторат Поліції може мати гарантію, що ви й надалі не будете поступати з такою ж нахабністю? Не може! А оскільки ви назвали мене то дядьком, то дідусем, що читає казки, запам'ятайте хоч таку давню народну мудрість: нема в світі дурнішого від пихатого... Ступайте, капітане!

І що гадаєте, сусіде? Зник капітан з-перед моїх очей, наче корова язиком злизала! Ге-ге-ге... І на цьому закінчилося, хоч, я певний, капітан потерпав, що від ГІП буде йому ще й інша санкція.

¹ Зараз звання в румунській поліції перейменовано, бо, сказано, вона була демілітаризована й тому поліцейські вже не капітан, підполковник, полковник і т.д., а інспектор, комісар, комісар-шеф і т.д.; а це сталося 7-8 років тому, коли мій сусід Ботез був ще полковником.

² ГІП – Генеральний Інспекторат Поліції.

³ За законом, у Румунії шофери-початківці зобов'язані ліпити на передній шибці та на задній своїй машини спеціальні знаки (жовтий круг із чорним окликом – тому «мамалига»).

Михайло-Гафія ТРАЙСТА

НЕЗНАЙОМКА У ФІАЛКОВІЙ СУКНІ

(Новела)

(Продовження з № 226)

Очікуючи дзвінка, який мав розв'язати таємницю, пов'язану із незнайомкою у фіолетовій сукні, що сиділа між мадам Чімпусу і Віктором Зурбаджіу, Лука Ністоряну одягнув халат і почав прохажуватись по кімнаті, щоб розслабити напружені м'язи. Зупинився перед письмовим столиком і глипнув на аркуші рукопису його майбутньої новели. Саме в цих аркушах, яких кілька хвилин тому хотів порвати на шматки і спалити, лежав його майбутній персонаж, його ідеальний персонаж, з ідеальним характером, якого любив, мов Тургенев, носив його з любов'ю в своїй думці, як носить мати дитя під серцем, а тепер, коли народив його на папері, не знав, що з ним робити...

«Не смійся, мій творцю!.. Ти можеш порвати рукопис на тисячі шматків, можеш спалити його в тисячах вогнів, я існую не в твоїм задряпанім рукописі, а в твоїй голові. Ось це – твоя велика проблема!» – пригадав слова зі сну і знову налив собі коньяку.

«Можливо, не було б зле добряче напитись».

У рідкісних випадках, коли напивався, після оговтання від похмілля, відчував свою душу чистою і вільною, неначе її пронизав очищуючий вогонь.

«А, якщо Пабло не впізнає її?.. Якщо не впізнає її ніхто, мабуть, вона і не тутешня?.. Може, випадково проходила мимо бібліотеки і, побачивши афішу, зайшла тільки для того, щоб заповнити чимось час до поїзда, який відвіз її далеко?.. Мабуть, вона читала одну з його книжок, знала його по імені і тільки хотіла побачити власними очима?..»

Скоро прогнав думку про те, що може не побачити її більше, тому що він всією душею, всім своїм еством бажав стрінути її. Так, він БАЖАВ!..

Почав знову прогулянку по спальні, яка відразу стала йому чужою і сумною, мов платформа

старого вокзалу, крізь який здавна не проходять поїзди. Час від часу глипав на телефон, який лежав спокійно, наче черепаха на березі моря.

Фотограф Драгош Йонеску пішов з дому ще вранці, брав участь у колективній виставці фотографій в маленькому містечку, де на півдні, але повернеться сьогодні, вечером, так що йому доведеться потерпіти до наступного дня, або забути її, вибір за ним, – пожартував Пабло і попросив не турбувати його до вечора, тому що чарівна Корнелія, дружина хірурга Антона Папоротяну, не відмовилася від запрошення відвідати його спальню. Цілий день вона буде його коханкою. Звичайно, він бажав, щоб це трапилось ніччю, але ніччю вона належала своєму законному чоловікові...

Така новина взагалі не сподобалася Лукові. Напевне, він сьогодні нап'ється... Або ні, ліпше пройдесться лісом, який обіймає їхнє містечко. Ніщо не може так заспокоїти душу, як шелест осіннього листя – килим спогадів, простелений під ногами...

3

Він покликав її, а вона прийшла, щоб стати його коханкою, якою ніколи не була, прийшла на перший його поклик, готова даруватись йому – чарівному коханцеві, мужеві-поету, божевільнику великих кохань, під очима якого відчула себе перший раз в житті жінкою, відчула насолоду, задоволення і оргазм – і все це тільки завдяки його чарівному погляду, який спочатку пестив її волосся, щоки, підборіддя, шию... опісля відчула, як ковзає по її грудях, лоскоче перси, живіт навколо пупка, а далі... далі відчула оргазм і перелякано обвела поглядом всіх, боячись щоб хтось з присутніх не розгадав її таємницю. Та ніхто не помітив нічого, всі уважно слухали промову літературного критика Георгіце Тудореску. Корнелія знову прижмурила очі, і вигнала неспокій з душі. Але вона, Господи!.. могла застогнати від задоволення, або ще гірше,

знепритомніти... Глянула на свого чоловіка і відчулась страшенно винною перед ним.

Корнелія ніколи не зраджувала своєму чоловікові, їй навіть на думку не спадало, що може попасти в таку ситуацію. Була йому вірною і покірною, наче рабня господареві, приймала його завжди між свої стегна, коли він цього вимагав, відчуваючи тільки якусь то дивну огиду, змішану з душевним болем і крихіткою невиразного задоволення, думала, що воно так і має бути, що так відчуває кожна з жінок під час так званого «кохання», тому вона жаліла проститутток, які були повинні займатись сексом кілька разів за ніч, і ніяк не могла пояснити собі, чому в еротичних фільмах жінки стогнуть від задоволення.

Але Антон Папоротяну, відомий хірург, а до того ще й поет, ніколи не зумів оцінити її вірність і покірність, вважаючи, що воно так має бути, що дружина, як і всі його знайомі, повинна обслуговувати його «високоповажну особу», що все належить йому і тільки йому – це його право!

Цікавила його тільки поезія, та не поезія, як художнє явище взагалі, а тільки та, написана ним, бо зі всіх його сучасних побратимів по перу тільки він розумів і творив справжню поезію. Його поезія була глибоко психологічна, модерно-філософська, і тільки майбутні покоління зможуть зрозуміти її справжню вартість і глибину. Звичайно, це був його власний погляд щодо своєї особи і поезії.

Люксовими виданнями друкував тисячі примірників, перевидаючи їх кожного разу, коли на його операційному столі лежав пацієнт з фінансовими можливостями підтримати благодійну акцію для майбутніх поколінь. Книги Антон Папоротяну дарував бібліотекам та культурним закладам, щоб вони були доступними для всіх, хто в змозі належно оцінити його творчість. Він був добрим хірургом, завжди мав багатих пацієнтів і, незважаючи на його літературну цибульщину, був відомим у найвищих літературних колах, – член Спілки письменників, лауреат кількох

національних та міжнародних літературних премій. Його банальна поезія була присутньою на сторінках престижних журналів, її перекладали на кілька європейських мов. Папоротяну був відомим по заслугі в хірургії і не по заслугі в літературі. Свій час ділив між операційним і письмовим столами. Не приділяв зовсім уваги своїй чарівній дружині, а вона стоїчно витримувала всі примхи хірурга-поета, який не тільки рятував життя своїм ближнім, а й жертвував своїм часом і грішми для майбутнього покоління, яке забезпечить його безсмертя. Він був впевнений, що нащадки побудують йому пам'ятники і погруддя, закохані будуть гуляти парками, бульварами та вулицями імені Антона Папоротяну.

Корнелія мовчала. Терпіла і мовчала, ніколи нікому не скаржилась. Не нарікала на те, що він хропить, мов двигун трактора, рюхає під час оргазму, як кабан, безсоромно пердить і відригує... Її дратувала його блискуча лисина, чорні окуляри з подвійними лінзами, подряпана стара сумка... Її дратувало те, як він одягається, як в'яже краватку, взуває черевики. Але кому могла скаржитись, хіба когось цікавить їхнє подружнє життя?..

Багато хто хотів би мати таку чарівну жінку, як Корнелія, вона будь-коли могла знайти собі коханця, але не бажала цього жодного разу до вчорашнього дня, коли поет Пабло Ронішоряну почав пестити її своїм поглядом на презентації книги Луки Ністоряну. Дотоді відмовляла коротко і ясно на всі донжуанівські пропозиції бажаних мати її в своєму ліжку мужчин. Навіть одного разу, коли молодий кароокій лікар-стажер насмілився торкнутися її пругких грудей, вона поскаржилась Антонові, який після того, як наредготався вдовосталь, допоміг молодому лікареві знайти свій власний кабінет у якомусь гірському присілку, до якого можна дістатися тільки пішки або возом. Страх ненавиділа, коли мужчини дивились на неї з бажанням. Через свого чоловіка почала ненавидіти всіх мужчин, тому здивувалась, коли погляд поета Пабла Ронішоряну не розгнівав її, а навпаки...

(Далі буде)

Анна ТРАЙСТА РУШТЬ

ДИКИЙ РАЙ

(Повість)

(Продовження з № 226)

ЧУБАТИЙ СТРАХ

Вечором, коли тета Петриха із своїм внуком лічила курчата, одного бородатого та рябого півника не було. Сходили обоє весь город, заглянули і в лісок, на дороги.

– Ой, біда, Петре, де пітя?

– Украла лиска або половик ухопив, – відповів винувато хлопець.

– Як ти гадкував пітята, хлопче? Га? Пропав муй Рябчик! – бідкалася стара. – Я его на розвід хотіла залишити, аби став господарем біля курей, а тепер его немає.

– Лиш половик або лисунка его украли, – повторив внук.

– Половик не вхопив. Бо вже великий когутик. Не муг! Може заїв, – переконувала його бабуня. – Ані лисиця його не украла, бо не є сліду. Не є нігде пір'я уд Рябчика. Баба Кундря ходила сюди нині, хто знає?

– Я не вірю, – махнув рукою Петрик, – хтось другий. Баба Кундря ледве ступає з ноги на ногу, вона не в силі іміти когута, та ще й Рябчика.

– Де ні! Ти мені розпестив пітуха, што лізе до хижі і зараз на печі буде спати із тобов, а Кундрі сам скочит у подулок, – добавила суетна бабка.

І як не розраджував Петрик свою бабуню – дарма! Заплакала стара за півником, як за людською душею, а потім, не повечерявши, пішла молитися надвір, під місячним сяйвом за свого Рябчика, що пропав і, як завжди, за Зоряну, за качористого Іванка, за Федора, за Іванила та Данила і за весь тваринний рід з її подвір'я.

Вранці на зорях, після перших півнів, тета Петриха пробудилась. Її приснилось, що у шатрі хтось задеркуват півкав... Сама боялась вийти надвір, хоч уже зоріло, тому розбудила внука:

– Вставай, Петьку, штос шморгає у шатрі!

– Ба', – сонно протягнув онук і обернувся на другий бік.

– Вставай, хлопче! – затрясла його стара знову.

– Ба'?! – не хотів пробуджуватись хлопець.

А хто не знає, що найсолодший людський сон

буває на зорях. Можливо, це перші сонячні промені приколисують все і всіх, навіть і вітра, котрий завжди ховається у цей час десь поміж гіллям старих дерев і дримає чарівним сном під трелі соловейка.

Петриха потягла знову хлопця за ногу, бо, справді, щось шаруділо під хатою.

– Ба', у вас несплячки або блохи кусають, що не дасте ми покуй! – Петька неохоче встав і з напіврозплющеними повіками посунув за бабуню надвір.

Заглянули у шатру... Тихо! Потім у курник, у хлівці, у возарню, – всюди тихо.

Федір, який як завжди спав на плиті перед хатою, що служила сходиною, ліниво розплющив ліве око, потім заплющив і знову заснув.

Вночі пускали пса ланцюгом по дроту, котрого приладнав ще Петро Довган, щоб пес стеріг все подвір'я, не так від злодіїв, як від звірів, котрі зазирали вночі у людські господарства, що стояли під лісом, та «перевіряли», чи не відкриті хліви і кошари з ягнятами.

Місяць уже повертав серпом на захід, а на сході червоніло небо.

Враз у напівтемряві щось зашелестіло у шатрі. Петриху охопив страх.

– Ой, лишенько! Сесе, відав, муй померший Петро ходит попуд укнами, – прошептала тихо стара і – бігом до хати, а Петрик за нею і – прямо на піч.

Стара запалила свічку, взяла зубок часника, помазала вікна і двері у формі хреста, стала на коліна і почала молитись, потім перехрестилась і лягла.

В той момент зозуля із годинника закувала чотири рази: Ку-ку! Але сон ніяк не брав їх. Через недовгий час знову у шатрі якось глухо загукотіло, а потім гупнуло в стіну.

– О, Боже! Што ба це тут?

Надворі уже видніло, з-за гори рожево запалахкотіло небо, проганяючи ніч.

– Непевного уже не є, бо когут піяв три рази, бабо. Давайте у шатру та подивімса, што там є.

Вийшли потихоньку, заглядають і... Відро, котре Петриха вечором залишила у шатрі, коли годувала поросят, перевернене догори дном і ходить собі

без журиа попід стіну, наче у мультфільмі.

– Бабо, живе відро! Дивіться! – крикнув весело хлопчик.

Піднімає стара відро, а там – Рябчик. Упрілий весь, мов купався в річці.

– Што ти туй шукаєш, помийняку! Як ти туй заліз?

– Звечера заліз у відро за помиями та перевернувса разом з ним, тож і вертівса та шморгав по шатрі цілу ніч, – пояснив внук.

– Як ти нас перепудив і кулько ми тебе шукали, Рябчику! – пестила його бабуня.

– Видите ба', а ви казали, што ото дідо Петро ходит по шатрі.

Стара поцілувала свого внука, поцілувала і півника та, щаслива, понесла його в курник.

– А тепер давате досипати, бо ще рано! – сказав внук та міцно заснув з усмішкою при думці про живе відро.

КРИЛАТІ РЯТІВНИКИ

У нас, у дикому раю біля річки Лали, зима сувора і триває довго, як осіння ніч. Більше половини року треба розкладати вогонь у грубці, щоб грітися. У цей час потерпає і мерзне все, що живе, від людської душі до звірів, птахів навіть і дерев.

Подеколи зіграє їх надія, що скоро наступить довгожданна весна і тепле приємне літо.

І так, із цією надією птиці ховають свої ніжки у пір'я і дримають по густих кущах або під стріхами осель та оборогів.

Біля криниці, викопаної хтозна-коли, під самим вапняком, над котрою схилилась мов мати, висока ліщина, на межі Петришиного города стоїть купа густих вільх, на котрих висять десятки воронячих гнізд, які здалека схожі на якісь чорні підвішені клубки.

Кожного ранку, ще на зорях, ворони починають галасливі концерти глухого розладнаного контрабасу: Кра-кра!

Скільки не пробували Петрик, Васаліє, Полі та Гейза звалити їхні гнізда із дерев, та даремно. Через тиждень з'являлися нові і нові, і так продовжувався вічно той самий концерт: Кра-кра!

Врешті люди звикли до галасливих птиць і залишили їх в спокої, хоч влітку стерегли малих курчат, як власні очі.

Одного року зима видалась надто холодною. Птахи літали, марно шукаючи поживи в полі, в

лісі, на городах, глибокий сніг закрив усе. Голодні замерзлі птахи падали грудками на землю і гинули.

У Петрихи, як і в її сусідів, було дуже багато яблук у пивниці. Минуле літо було щедрим, Всевишній дав багатий врожай. Але взимі, не знати із якої причини, яблука почали гнити, як у тій приповідці: «Де врожай, там і шкода».

Тета Васирина перебирала яблука, видовбувала гнилу частину ножем, варила компот та мармелад, а рештки кидала на город, на ниву.

– Най потята поїдять їх, бо здихають із голоду та студені.

І так на її ниві недалеко від хати збиралась згряя голодних птахів: ворони, сороки, сойки, синиці, горобці, грачі, шпаки, снігурі.

Сусіди сварили її за це, дорікали.

– Дивиса, Васили, ти приучиш собі сорок і ворн та не збудешса ні вліті їх, коли пшениця та овес будут до жатви, – застерігала її Марія Митрунова.

А маляр Доні в жарт говорив, що із милосердя вона кидає вовкам та лисицям солонину із пода, аби не здохли із голоду. Але, незважаючи ні на що, кожного ранку до Петрихи прилітали у гості десь зо десять ворон і чотири сороки, вони ділили між собою напівгнилі і змерзлі яблука, котрі кидала їм баба. Ворони звикли до неї, як домашні кури до господині. Коли не було яблук, вони сміло залітали в подвір'я, сідали на яблуню, що стояла біля хати, на тин і просили їсти.

– Дай, бабуню, їсти! Дай!

– Геть утсі! Летіт у поле! Зима пруйшла і яблука минулиса, шукайте собі черваку та глистей, – проганяла їх тета. Але Петрик пожалів ворон, як і його бабуня взимку. Він кидав їм шматки кулеші, хліба, сира, вареної бараболі, поки не запримітила стара і не насварила внука, чому роздає домашній хліб.

(Далі буде)

Павло РОМАНЮК

НЕЗАГОЄНІ РАНИ

(Уривок з роману)

– Що, Петре, врожаю мало, а ти такі лади справив... – озвався з-під стріх Семенюк...

А Петро:

– Е... Слава навіки Богу!..

– То не лади, чоловіче, – сказала перестрашена Семенюкова, перехрестившись.

– Дивись, чудо, не чоловік, – озвався хтось із сусідніх воріт.

– Навіщо йому трун!

– Та ще й двох.

– Тьфу, пропав би!..

Петро не озирався, проїжджав вулицею, сидючи на возі, мов статуя. З сорому не знав, що відповіді на слова, які летіли до нього, мов каміння.

Докінчивши з Опрішаном розмову, Олекса знову подув у трембіту. Вівці, що йшли поряд з Петровим возом, спинилися. Петрів віз став поволі віддалятися. Погляди ровенців летіли то вслід за Петром, повні здивування, то спинялись на постаті Олекси, який став вітатися з першим зустрічним. Тарко вилучився з отари, побіг вслід за Петром і тричі гавкнув. Петро не оглянувся...

Почалося вилучення овець. Семенюк запросив Олексу до хати.

– Ти, думаю, втомлений, ходи, зігрієшся трохи.

Гамір, невизначні крики припинилися.

Ще кілька чоловік залишилось на вулиці.

Тарко побіг вслід за господарем, покрутився коло призьби, сів на задні лапи і уважно слідкував за всіма рухами, аж поки не розляглася на вулиці тиша. Але тишу, яка тільки-що застелила вулицю, ліниво розвіяло бовкання дзвона...

Петрів віз уже зник за поворотом коло Фрасина, подавшись на Федецульський кут.

Дзвін продовжував свою службу.

Тарко, підвівшись, загавкав. Хтось наближався до Семенюкової хати. Семенюк вийшов, обмінявся з тим кількома словами, потім обидва увійшли в хату...

«Не спіймаєте ви мене, ...вам того!.. Думаєте, якщо батько вас слухав і

покалічив собі у війську, на війні душу, то і син таким буде! Ні! Ніколи! Не діждетеся ви того! Ні Горбач, ні Рахман, ні Фрідріх, ні Франц. Ніхто! А батько яке лихо зробив вам? Не пропав лиш так... без сліду. Зле вам не хотів зробити! Хотів купити молотарку, тільки!.. Бояли-сте ся, що вас переб'є у гешефтах! Ні?! Земля би вас не прийняла в своє черево, як будете вмирати!.. Лиши, навчу я вас!.. Думаєте, коли лишився сиротою, нема кому мені допомогти?! Є в мене душа. Душа – не гріх! Поможє мені, не бійтеся. Узяли ви мої вівці... Для тих... Бо закон... А гроші де?... «Дістанеш», – казали. Ніколи не дістану. Пиши – «пропало»... На вічне віддавання. А що, не знаю я вас, фарисеї?... Лиши, – заспокоював себе Олекса, син Якова Чорняка, – лиши, віддам я вам колись, віддячуся. Попадете ви мені в руки! Колесо крутиться... Якщо забрали ви мої вівці, то вівчаря не добудете. А ще отой сліпак приносить папір... Думає – обдурить!.. Пошле мене, Олексу, замість свого дурня. Ні, не піде Олекса нікуди!.. Хіба на той світ. Знаю, хто мені це залагодив. Знаю я, де кипить горнець з чортами. Виверну я його, не бійся! Ізмію я зі світу ваше гніздо... Вчора ще прилащувався до мене той «сліпак» Петро і Говер. Хотіли би?... Думали: цей – дикий. Послухає. Він у лісі виріс... Хіба що з вівцями розмовляв... А ми?... Ми – голови. Ми керуємо селом! Відішлемо бідолаху в сіт, до війська. Хай вимуштується... Не буде лиш тут вертітися, час тратити коло овець. Ні, не так то станеться! – плюнувши вбік, сказав

Олекса. – Піду, візьму папір, налагоджу все для дороги і якимось вислизну з їх пазурів. А тепер йти би напоїти корову. Здоїти здоїв, а напоїти забув».

Коло старої високої ліски стояла прив'язана Зоряна, корова Олекси Чорняка.

«Забув я тебе напоїти, небого. Ходи, – зняв ланцюг з кілка і повів корову до криниці... – Пий, Зоряно, пий, бо напаслася ти нині!.. Добре, що не є до Маріки, бо інакше твій брюх...», – вдарив корову долонею по череві, – інакше твій брюх не був би такий повний... Го!.. Та не випий всю криницю, го, – потягнув за ланцюг. – Не випий... Коло цієї... згадалося Олексові, – коло цієї криниці помер дід Ілько... Ану лиш дивися, відколи я не пригадував собі про його смерть!.. Погано... Пам'ятаю, батько казав: «не забувай старих, Оле', бо вони тебе вивели у світ!..»

Через кілька днів Пам'ятна Субота. Піти би й мені на цвинтар. Там батько і мати... Дід Ілько... Піду. Лиш спочатку хай спорядкую з тим, що придумав... Гей, Зоря, гей, додому... Не треба було аж там, у гушавині за Обчиною, бо досить далеко... Як прийде зима, де буду? Чи зможу снігами винести харч?... Але, думаю, вистачить і того, що я навозив дотепер. Лиш аби не спліснявіла мука там, у ямі. Добре, що Фетьков не є дома... Аби ніхто не знав... А чи добре місце придумав я, г а?... Жди, жди... Хлопче Оле', ти щось казав... Ага. Післязавтра, чим смеркнеться, візьму і Зоряну з собою... А сіна?... Сіна звідки?... На цілу зиму... Ну, а що, у Фотькова не є доста копиць ще від того року?... І близько... В нього забрали всі вівці... Не може бути!.. Лиш щось станеться в світі, то вже забирають все від людей... Сіна залишилось... Так, післязавтра відведу Зоряну, не аби прийшли жандарі забрати...».

В глухому непроглядному лісі під Обчиною Олекса викопав під одним берегом глибоку яму.

«Тут мене ніхто не знайде», – думав він, коли вибирав підхідне місце.

Викопав яму, нарубав молодих бучків і застелив зверху. Потім туди наклав глини, опісля знову застелив і колодами. За кілька днів «хата» була готова. В кутку змурував невелику пічку. Приніс з дому широку чавунну плиту...

«Думають, що Олекса замерзне в цьому лісі?... Та що я говорю!.. Ніхто не знає, що я викопав собі в лісі схованку...»

Докінчивши «хату», Олекса наносив копицю сіна, у тому ж самому березі викопав ще одну

яму для корови, вирив рів для стікання сечі, який накрив колодами.. Наношене сіно змішав з буюким листям.

– Буде до весни, а навесні якимось викрутимось, ні, Зоря? – говорив Олекса до корови, поплескуючи рукою її худу спину. А далі: – Ходи, не бійся, тут буде тобі добре, будеш жити по-людськи!..

Завів корову в «хлів», прив'язав до кола, наповнив ясла сіном, а сам пішов у село «пожурити» свічок для Пам'ятної суботи і послухати, що в селі нового.

Тільки ним знаною стежкою Олекса спустився в село, крадькома добрався до вулиці, що вела до корчми.

Зайшов до Рябого в корчму.

– Ади, наш вівчар, – сказав той. – Ще не пішов, а «папір» вже отримав!.. Та на коли в добру дорогу?..

– Мабуть, у четвер, на другий тиждень. Ні?... Так пише отут... – підніс Олекса «папір» Рябому під очі.

– Йо, йо, у четвер... Тебе, може, приділять десь коло коней, – продовжував Рябий після короткої мовчанки. – І там треба вівчарів, знаєш, коні годувати. А ти, слава Богу, розумієшся... Ні?... Не маю правду?..

«Розуміюся... Так би ти розумівся в горівці, паршивцю, – думав Олекса, – як я буду розумітися на тих конях!..»

– А... пане Рябий, – нервово промовив Олекса, проковтнувши слину, – продайте мені три свічки.

– На віру не даю, бо...

– Не на віру, пане Рябий. Ні, не хочу на віру. В мене є ще якісь гроші, якісь дрібнячки... Знаєте... нині Пам'ятна субота... – відповів Олекса.

– Йо, йо, правда, гріх би ти мав, якби не пішов на батьків гріб... Бо доброго ти няня мав... – помахуючи головою, говорив Рябий.

– Дорогого і доброго... Лиш... Дякую за свічки, – сказав Олекса, витягаючи з-за ременя гроші. – Будьте здорові, пане Рябий...

«Так би ви здорові, як мій батько у могилі, – думав собі Олекса при виході... Гніє там, а ви торгуєте... Чорти!..»

– А куди, Оле'? – зустрівши Олексу, спитав Ілько Ковач.

– Додому. А увечері – на цвинтар, – відповів, показавши свічки, що ніс в руках.

(Далі буде)

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

ПЕРЕМОЖЦІ

*(Уривок з повісті)**(Продовження з № 226)*

– Jó napot kívánok!¹ – в один голос промовили рущани, вступивши в секретаріат школи.

– Tessék!² – запросили їх, відповівши на вітання.

Хлопці розказали про причину їх візиту і дізналися, що по обіді вже повинні бути на уроках.

– Слава Ісусу Христу! – привіталися нові учні-рущани, коли по обіді зайшли в дирекцію української гімназії.

– А звідки ви, хлопці? – запитав їх директор.

– Ми усі три із Рускуй – відповів скоренько Юра.

– А ви записалися в секретаріаті?

– Айно! – відповіли всі разом.

– Тоді можете вийти на подвір'я, а потім зайдете в клас разом із іншими учнями – сказав директор.

Хлопці вийшли на подвір'я, де і знайшли тих інших учнів, серед яких декого пізнавали, особливо односельчан, між якими був і Габор Росуш.

– Здоров! – зрадив Габор своїм односельчанам.

– Чому ж ви скорше не прийшли до школи?

– Та нам лиш тепер рекли, що заснована гімназія – відповів Іван. – Як були б нам сказали скорше, ми вже давно були б тут.

Росуш був стараним учнем, завжди добрим прикладом для інших.

На подвір'ї учні грали у футбол. І коли прийшов час іти на урок, по натовпу пробігло невдоволене гудіння. Учням не хотілося заходити в клас і сидіти там 50 хвилин до наступної перерви.

– Ліпше тут бавитися у фубол, ніж там сидіти та слухати про якісь іменники, чи як ім кажуть... – бубнів один з них, направляючись у клас.

Починався перший урок в новій школі, урок української мови.

– Добрий день вам, дорогі учні! – привітався професор Олександр Фучко, зайшовши у клас.

– Добрий день! – відповіли лиш декотрі, хоч на ноги стали всі учні.

– Чому не всі відповідають? – запитав професор, обвів поглядом клас і жартівливим тоном почав: – Серед ліса, серед гаю, в ясний сонячний обід, заснув там хтось у чоботах, пробудився без чобіт. – Професор знову обвів клас поглядом, але учні, сівши і витріщившись на нього, продовжували мовчати.

¹ Jó napot kívánok! – (угор.) Добрий день!

² Tessék! – (угор.) Прошу!

Враз на ноги звівся Іван:

– А ми, пане професоре, ночували у сіні на возі.

– Та чому ж не в ліжку? – запитав професор.

– Бо ми лиш нині приїхали, – відповів уже Олекса.

– А звідки ви приїхали, з якого ви села?

– Ми із Рускуй, – сказав Олекса і набрав у груди повітря, готуючись відповідати на наступне запитання.

– Ну, а могли б ви написати про вашу подорож до школи? – з надією в голосі запропонував професор, легко посміхнувшись.

Олекса розгубився.

– А ми вам можемо тепер розказати, – поспішив відповісти Іван.

– Добре, діти, – розчаровано погодився професор Фучко, – потім побачимо.

– Що зробимо? – Іван здивовано глянув на Олексу, і той невідкладно вирішв з'ясувати, що їм треба «зробити потім»:

– Пане професоре, а що таке *побачимо*? – запитав він.

Професор якусь мить подумав, мабуть, гадаючи, як краще пояснити, і звернувся до Олекси:

– Ану, скажи мені, хлопче, яка погода буде завтра?

– Будемо видіти, – відповів той, посміхаючись.

– А можна ще сказати: побачимо, будемо бачити, – пояснив професор учням.

«Так, багато тут до роботи, з цими учнями, – думав він, наморщивши чоло. – Якщо вони так говорять, то як же вони пишуть?»

Олександр Фучко послунав учнів, як вони говорять, побачив, як пишуть, і більше до школи не приходив.

Невдовзі на уроках української мови появилася молоденька професорка. Вона учила дітей говорити, читати і писати правильно по-українськи.

Директор дуже добре розумів стан молододі школи і прекрасно знав рівень підготовки учнів, тому особливо наголошував, щоб всі вчителі доклали максимум зусиль, аби пробудити в дітей інтерес і бажання учитися.

Уроки з української мови проходили дуже легко і приємно. Коли професорка зазначала, що учні втомились, то заводила вслякі ігри і співи.

До кінця шкільного року вістка про українську гімназію розповсюдилася по всіх кутиках Мараморощини. Число учнів почало зростати. Були набрані перший, другий і третій класи, удосконалилась і навчальна програма, прибули нові учителі, між якими і Олександр Худан, який працював у цій школі аж до пенсії.

До початку нового шкільного року українська гімназія дістала своє приміщення (по вулиці ім. Аврама Янку, № 7). Досі тут жили військовополонені Другої світової війни. І так українська гімназія розмістилася в довгому двоповерховому будинку з подвір'ям перед ним, і ще одному одноповерховому будинку, а справа вздовж подвір'я – просторий спортивний зал, який продовжувався великим городом. Весь цей терен із всіма будівлями підходив якнайкраще для такого шкільного закладу.

Керівництво школи затіяло ремонт у приміщеннях і упорядкування подвір'я. Оскільки число учнів зросло, треба було закупити і додаткові шкільні меблі – столи, лавки, які в ті часи заміняли парти. Керівництво школи звернулося за допомогою до комендатури Рядянської армії в Сігеті, і всі прохання були швидко виконані.

Щодо ремонту, то всі необхідні роботи виконували самі учні під здібним керівництвом професора Фанковича, викладача латинської мови. Професор Фанкович мав особливе ставлення до фізичної праці, яку вважав необхідною у виховному процесі. А ще він не допускав, щоб робота була зроблена будь-як, тому завжди вимагав старання від своїх «підлеглих». Скільки стін змуровали його учні, які дотоді ніколи й не бачили інструментів муляра, скільки ремонтів зробили учні під його вмілим керівництвом, і робота їхня була якісна і тривка.

Учні із Сігету, із сусідніх і далеких сіл, навіть з того боку Тиси, сумлінно трудилися, щоб створити умови для себе і майбутніх учнів української гімназії. Пліч-о-пліч працювали Росуш Габор, Кімпан Юра, Ковач Олекса, Лібер Іван, Тарашінець Юліяна, Кийпаза Катерина, Боднарюк Николай, Сливка Йосиф та ще багато-багато інших.

Щира подяка професору Фанковичу, який зумів правильно зорганізувати учнів, дати їм компетентні вказівки, який вклав всю свою душу у цю справу.

Треба признати, що всі ці роботи забирали час, який мав би тратитися на навчання, але з доброї волі учнів і професорів втрачені уроки були наवरстані у вільний час.

У цей же період професор-священик Євген Павлюк заснував у гімназії хор на два голоси. Це дуже сподобалось учням, і всі, хто співав у цьому початковому хорі, ніколи не забудуть ні вивчених пісень, ані свого першого виступу на хоровому концерті у клубі залізнодорожників.

Виступ на сцені українського хору мав велике значення із моральної точки зору. У клубі залізничників лунали українські пісні у виконанні українців Мараморощини, а не радянським військом, яке кожного дня, машируючи вулицями Сігету, співало «Розпрягайте, хлопці, коні». А коли учениця третього класу української гімназії Олена Тарашінець заспівала соло, то зал завмер, відчувалось, як вібрують стіни. Коли після концерту професор музики румунського ліцею Гангану виходив із залу, то весь час

гумкав уривки Олениної пісні і, погладжуючи свою чорну борідку, мімікою демонстрував захоплення.

Перший виступ українського хору, як і пізніші «щоденні виступи» хлопців та дівчат, які, ідучи строем з гуртожитків до гімназії і повертаючись у гуртожитки, співали українських пісень, підкріплювали дух і піднімали національну свідомість українського населення не тільки Сігета, а й всієї Мараморощини, бо вістка про те, що Сігетом лунають українські пісні, швидко полетіла краєм.

Число учнів невпинно зростало, як і рівень навчання. У гімназії з'явився четвертий клас, до якого вступили випускники третього, а також ті, хто перервав навчання через передвоєнне закриття румунсько-радянського кордону, і учні, які навчалися у Великім Бичкові, не мали змоги його продовжити. Серед них Микола Павлюк, Іван Шмуляк, Дмитро Марущак та інші, які тепер стали учнями Сігетської української гімназії.

Також прибували й нові педкадри. Незабутньою для всіх учнів була поява, а потім і робота в школі професорів Олени та Петра Дрябів. Від свого прибуття і аж до від'їзду до Араду, вони були взірцем не лише для учнів, а й для всієї місцевої спільноти.

Професор Петро Дряб працював викладачем музики і математики. Завжди підтягнутий, акуратний, говорив голосно і чітко, ставився до учнів серйозно і поважно, чого вимагав і від них.

Він швидко встановив, що рівень знань учнів не відповідає шкільній програмі з математики, але прекрасно розуміючи, що роки війни просто не дали можливості дітям учитися, запропонував їм займатися додатково. Учні радо погодилися.

Професор Дряб вмів такорганізувати і заохотити учнів, що скоро активну участь на уроках почали приймати й найслабші з-поміж них. Всі уроки проходили плідно, і по тому, як все радіснішою ставала усмішка професора, діти розуміли, що рівень їх знань швидко піднімається, і невдовзі всі прогалини будуть ліквідовані.

Петро Дряб працював не тільки в Українській гімназії, також він був директором школи мистецтв і викладав клас «Канто». Музиці він приділяв не менше уваги, ніж математиці. Він часто влаштовував концерти у Сігетському атенеумі. А ще професор Дряб був диригентом мішаного хору учительської профспілки і протягом років здобув багато відзнак за наполегливу працю у цій галузі.

Пані Єлена Дряб викладала румунську мову у V-VII класах. Була керівником сьомого класу. Учні дуже любили і поважали її.

Петро і Олена Драби були надзвичайним педагогами. Їх завжди оточувала така аура, що їх поява будь-де, чи то в школі, чи просто на вулиці не могла залишитись непоміченою, і всі, хто мав бодай найменші стосунки з ними, запам'ятовували їх на все життя.

(Далі буде).

Марія ЧУБІКА

ВІД ПОЛАМАНИХ КРИЛ ДО ВИСОКОГО ЛЕТУ

(Оповідання)

(Продовження з № 226)

– Я підвезу вас, – гукнув юнак.

– Ні, ні, дякую... я автобусом, – встигла відповісти і скочила на сходинку. В ту хвилину двері з шипінням зачинилися, і автобус рушив.

Думки роїлися у її голові, як бджоли у вулику.

– Що це зі мною? – запитувала сама себе і лякалась відповіді: – Невже любов з першого погляду? О, Боже, не хочу, ще не пора! Я хочу далі вчитись, хочу рятувати людей хворих на серце, хочу продовжити їх життя! Мого батька не врятували, а я бажаю рятувати, ря-ту-вати!

Тихо увійшла до кімнати, щоб не розбудити дівчат, які вже спали. Подалася у ванну, підійшла до дзеркала і побачила своє, наче не своє обличчя, яке горіло мов жар, горіло від сорому. Стрепенулася і запитала у свого відображення:

– Що я наробила? Що наробила? Який сором! Яке враження залишила йому? Що він подумає про мене? Скаже: селяночка! А я ж вихована дівчина. Правду кажучи, дуже розхвилювалася, адже таке зі мною ще не ставалося. Але то все через оті очі! Так, його очі! Завтра обов'язково попрошу пробачення. Обов'язково! – на хвилику задумалась і продовжила: – Але ж я його не знаю... Ну, нічого, дізнаюся... А тепер я повинна лягати спати. Треба відпочити. Завтра буде інший день...

Через якісь хвилини вона підкорилася со-лодкому сну, який наче медом зліпив повіки, і вже летіла, летіла у забуття...

Прокинувшись, коли дівчата ще спали. Згадала свій сон: ішла вона широким квітучим полем, а назустріч їй, із простягнутим букетом польових квітів у руках – він, той незнайомиць. Він весело усміхався до неї, а вона ніби-то знає його, любить і біжить назустріч, щоб узяти той букет. Обоє веселі, щасливі. В мить, коли майже торкнулася його руки, між ними появилася тріщина у землі, яка все збільшувалася і збільшувалася, переростаючи у величезну прірву і віддаляючи їх одне від одного. Він намагався перескочити її, але не зміг, а вона стояла, немов укопана. Простягнута рука безсило опустилася, а очі заступили гарячі сльози.

Через деякий час, хтось неначе поцілунком

торкнувся її чола, і вона прокинулася.

Кілька хвилин лежала нерухомо, перебираючи в пам'яті чудернацький сон, немов фрагменти побаченого колись кіно.

– Що це може бути? Я не вірю в сни, але... Якби це наснилося мені вдома, то моя тітка сказала б: «Тьфу, тьфу, най іде з нічов».

Дівчина струснула головою, наче хотіла прогнати той сон, одяглася і подалася до факультету, адже сьогодні професор просив бути на ще одній складній операції.

Вечором зайшла до бібліотеки з метою зустріти там незнайомця. На жаль, його там не було.

Увесь тиждень щоденно ходила в бібліотеку, але безрезультатно. Він наче крізь землю провалився. Чи просто загубився у великому натовпі жителів міста, немов голка у скіртці сина.

Всі ці вечори в бібліотеці читала-перечитувала курси і пізно поверталася в гуртожиток, з вікон якого на вулицю ще падали яскраві кола світла, немов підбадьорюючи Яринку.

«Ще не сплять дівчата», – подумала вона, коли побачила світло у їх кімнаті.

Дівчата й справді не спали, розказували про своїх залицяльників і весело та безжурно сміялися.

– О, повернулася і наша монахиня! – повернула

до неї усмінене лице Юстина.

– І справді, Яринко, мабуть плануєш залишитися у старих дівках, якщо й досі не зачепила на гачок ніякого хлопця. Шукай його тут у великому місті, бо як підеш на село, там не буде тобі пари, це я тобі від серця раджу, – додала товстуня Оля.

– Не переживайте за мене, дівчата. Чия маю бути, той знайде мене, де б я не була. А на селі теж живуть люди, – відповіла Яринка.

Вона ще хотіла щось сказати, але хтось постукав у двері і, не чекаючи відповіді, відчинив їх.

– Ой, дівчата, пробачте, що так пізно, але я принесла вам цікаву новину, так що держіть себе в руках і слухайте: «наш симпатюлька», який недавно повернувся із Відня, знову помандрував туди. Його запросили на складну операцію підшлункової залози. Знаєте, він там спеціалізувався у цій галузі. Так що тепер у нього аж дві спеціальності. Дівчата з п'ятого гинуть за ним, головно зарозуміла дочка професора Редяну, але він на них не звертає уваги, а з професорською дочкою, правду кажучи, навіть ніколи не бесідує.

– То він не тільки талановитий хірург, а ще й симпатичний? – перепитала Оля.

– О, Боже, та він красень. Красень! Розумієш? Він високий, стрункий брюнет, а очі... очі в нього, як у артиста кіно – зелені, зелені, як вода у глибокій, глибокій річці. А ще він дуже порядний і зовсім не зарозумілий, – звівши очі до стелі, закінчила опис юнака Ольга.

– А подруга, наречена чи, може, дружина в нього є? – поцікавилась Юліна.

– Панночка Редяну казала, що ні. Ще говорять, що він дуже серйозний і недоступний панич. Та ще й не до нас, тобто ми не до «його носа». То вже велика шкода, – з сумом у голосі закінчила Олександра і важко зітхнула. – Ну, я піду вже спати, дурно балакати, бо на мене такий красень ні не гляне. На добраніч, дівчата, та солодких снів, – побажала вона і, позіхаючи, подалася до своєї кімнати.

Оля погасила світло, і скоро всі заснули. В кімнатній тиші чутно було їхнє ритмічне дихання.

Не спала лише Яринка, лежала, заплющивши очі. У її пам'яті зринав образ гарного, незнайомого молодого чоловіка. І тепла хвиля розбудила зі сну її серце. Воно враз защеміло, з її великих карих очей скотилася гаряча сльозина і скоро загубилася на подушці, а вона ще довго не могла заснути...

(Далі буде)

Михайло ВОЛОЩУК

«Весна збудила в серці згадки...»

ПРИЙШЛА ВЕСНА

Весна зазирає у вікна мої,
Як дівчина гарна в віночку.
Вона хоче квітами вишить мені
Барвисту українську сорочку...

Я ВАМ НАЛЕЖУ

Я вам належу, вам усім,
Не свій я вже, і ви це знайте,
Я з піснею зайшов у кожній дім,
Прийміть її, любіть її, вітайте.

ЗГАДКИ

Весна збудила в серці моїм згадки
І я спинивсь посередині кладки.
Минуло сорок літ від того дня,
Як на цій кладці погляд твій стрів я.

Сьогодні вітер кладку ще гойдає,
А нас обох, здається, вже немає,
Замовкли наші голоси в снігах,
Ти – не гніздо, а я його не птах...

МОВ НА ТРОСТИНІ

Мов на тонкій тростині я живу,
Бо кожний подих мною коливає,
Немов я хрест важкий несучу
На ту гору, якої ще немає...

ЗАСНІЖИВСЯ

Засніжився я літами,
Розгубився я на мить,
Наче борюся з вітрами
За утрачену блакить.

Лариса-Міхаєла ТРАЙСТА

НЕБИЛИЦІ З НАРОДНОЇ СКАРБНИЦІ

ДУША У ДЗЕРКАЛІ

– Добре што єс прийшла, тетина дитино, бо єм са нагадала та ти буду приказувати за двох славних учарю: Петра Грінчаного та Йонашка Буркута, може, єс чула про них, дідо тобі не приказував?– зустрічає мене тета Ціліїха.

– Ні, не чула нічого про них, дід не розказував – відповідаю.

– Но, тогди я ти буду приказувати, лиш най дам Мірчові молока.

Мірча – це старий-престарий кіт тети Ціліїхи, який вже давно своє відслужив, «а тепер на пенсії, най ся угріває літом на призьбі, а у зимі на печі», сміялася тета зі свого кота.

– Кажут, што таких учарю, як Петро Грінчаний та Йонашко Буркут не було, ані не буде, не ото аби на цілу Руню, а може, й на цілий Марамориш, – почала розказувати тета Ціліїха. – А ґазди-депутати, што збивали літовище,¹ аж биліса над ними, бо у котрого ґазди учарили Петро з Йонашком, до того всі люди давали уці. Навесні люди звідують один одного: «Варе не знаєте у кого будут учарити Петро з Йонашком?», «Йой, та чулиме, што у Васишлиного, вадь у Адама, вадь у Піштика, ци Бабичаря...», «Но, тогди там даєме уці...».

І зараз усі давали уці до того ґазди, у котрого они са наймали учарити, бо були бізуні, што не пропаде ні одна головка. Уд Юря дов Дмитря они дбали за

овечков, аби погодована, аби не храмала, кліщ аби ей не пив, уд дичини боронили. Йонашко сам із медведем розщібавса не оден і не два рази, лиш аби уборонити тоту стрижку. Одні казали, што его путерія² була у поясі, який му уплела баба Микитиха, – ади там сиділа, над кодришором, – а було у нюм вовни уд шістдесят і шість яловеґей³. Та тот пояс ґо боронив уд дикого звіра. І за Йонашка говорили, што ходит ночами данцовати із лісними, та за ото они його уднину допускают до своїх городчику, у яких цвів дикий горошок, а уд того горошку уці давали молока што аж путини⁴ са переливали, та хто знає, кулько правди було у тих бесідах.

Петро з Йонашком були добрі цімбори, розумілиса, як рудні браття. Правда, із малих уросли доворох, а так дав Бог, што і катуни служили умісті, а ґазди жартували з ними, што одну «бабу» собі возьмут, аби са не розлучили поза тим, як са оженят. Але видко, што так їм са судило, аби їх розлучила «баба» ще перед тим, як са оженят. Одной осени прийшли із полонини та са осилишлували у Стижереті. А у потоці пуд Стижеретом жив оден Николай Дзвенка, бутинарош⁵. Привів собі жону із Петружень, момирланку. Файна, як чудо, а така окаянниця, што юй ні очі добре не стояли у голові. Дзвенка пушов далі у бутин, а молодиця, як косиця, – каже співанка, – тихо сидіти не може, бо кров молода... Унадилиса обидва учарі до неї ходити, та штос са

не порозуміли. Бог знає, што там було, бо одного разу на полудни зачали доказуватиса і слово по слово, – запалилиса, ухопилиса за ножі і Петро Грінчаний зарізавав Йонашка Буркута. Правда, був і свідок, легінище Ілька Білаша, струнґарив⁶ у Васишлиного, але посвідчив, што Йонашко іґравса із ножем та нехутьов упав грудьми на нуж, так што устря забігло йому у груди аж до самої колутки. А ото Васишлин его пудплатив, аби так свідчив, бо подумав собі: «Ади, аж оден пуйшов гнити, то не буде гнити і другий у темниці, а село останеса без учаря».

Йонашко не умер на місті, а й повезли го на спинзарь⁷ до Кермешія, а там і сконав. Кермеші го зазвідовав, хто го зарізавав, але Йонашко не казав нічо, лиш са улыбнув та сконав.

Запрятали Йонашка, усе село прийшло на опривуд, бо го дуже любили, а Петра через два місяці упустили із арешту, бо був свідок, што не ун убив Йонашка.

Учарит собі Петро, але вже не тот, што був, – ходит мовчки, вічно задуманий, але за уці дбас далі, як і дбав, та лиш у Васишлиного учарит, бурше не йде до нікого. Аж туй одного разу, дес так через два-три годи, Васишлин собі розколов сокиров перст, рубав дров та розколов, побіг на спинзарь із перстом завитим. Кермеші му зашив ци заязав, дав інекцію, та каже: «Заждіт у корідори, доки вам упишу рецепт». Пише Кермеші рецепт, а коли уйде у корідор, а Васишлин студений,

загиб, што ні не півкнув. Доктор чудуєса, як муг умерти здоровий чоловік, а люди говорят, што му істекла уся кров. Та не минуло много часу, аж туй забетегла мама Ілька Білаша, того, што свідчив фалшиво, коли Петро зарізавав Йонашка. Повіз Ілько свою маму до Кермешія, тот візітерує Білашиху, а Ілько жде у корідори. Коли йде Кермеші у корідор, а Ілько лежить мертвий із очима упуленими та із язиком усолопленим, гіби го хтос задушив.

Люди чудовалиса, говорили, а удтак забули, бо ото так є, люди скоро забувають. Петро Грінчаний поза тим, як умер Васишлин, бурше не наймався учарити, а й привів собі волошку із Свинного Потока, купив собі воли, вуз та ймивса возарити. А туй і его жона осталаса тяжка, надийшов юй час родити, повіз ей Петро до Кермешія. Она родит, а ун жде у корідорі, аж туй, коли закрічіт раз не своїм голосом: «Йой, люде, не дайте, бо ня душит Йонашко!..»

Ускочіт Керміші у корідор, а

Петро ледви форкає та перстом на дзеркало, што висило на скіні справляє. Ледви го удкойкав Кермеші. Прийшли жандарі, та коли учули, што із дзеркала уйшов мертвий Йонашко та душив Петра, махнули руков та пушли собі гет. А там близько жила стара швачка, прийшла та звідуює:

– А тот мертвий де сконав?

– Та туй, – каже дохтор. – У корідори на столі.

– А дзеркало було на скіні?

– Було, – каже Кермеші.

– А чоґо ви не закрили дзеркало, скоро по тому, як умер тот чоловік.

– Та кому прийшло таке у голов, ми ні свічки туй не мали, удтак принесла якас жона, – каже Кермеші, бо знав і ун, што ото так гія покрити чімос дзеркало, коли хтос умирає.

– Но, абесте знали, што душа того чоловіка зайшла у дзеркало і там сидит, а коли увидит коґос, хто завинив перед нею, уходить вон та душит. Ану, лиш розбийте дзеркало.

Дохтор ізняв дзеркало, уніс вон та вер ним на каміння. Дзеркало розбилоса, а із него уйшла хмара мраки, а у туй мраці люди упознали Йонашка, але ото так у кліп ока і пропало.

1 Літовище – отара овець.

2 Путеря – сила.

3 Яловеґа – вівця, що ненародила ягнатко.

4 Путини – цебрик.

5 Бутинарош – лісоруб.

6 Стунґарити – заганяти вівці у струнгу для доїння.

7 Спинзарь – диспансер.

ЛЕГЕНДА ПРО ТИСУ, ПРУТ І ДУНАЙ

Було це в сиву давнину. У незаможній вдови Говерли був єдиний син – красень Прут. Багато дівчат задивлялося на нього. Але мати хотіла оженити сина на перестаркуватій і некрасивій дівчині сусідського багатія Петроса. Говерла не раз говорила, що коли син на ній ожениться, то матиме сотні гекарів лісу, безкраї полонини, багато худоби.

Проходили дні, а син не поспішав посилати сватів, уникав зустрічі з сусідами. Якось з купцями з далеких країв опинився у Рахові. Побачивши красуню Тису, закохався у неї до безтями і вирішив, що це саме та, котру шукав. Відтоді прагнув частіше з нею зустрічатися. Настала осінь, а Прут все не жениться. Виникла підозра, і стала Говерла стежити за ним, розпитувати у челядників. Дізнавшись правду, вона дуже розгнівалася і наказала слугам нікуди не випускати його з обійстя.

Засмутилася Тиса, занудьгувала без коханого. Та раптом принесли звістку, що в першу ж місячну ніч Прут утече з дому, вони зустрінуться і таємно побредуть, а згодом і поберуться. Коли всі поснули, Прут вискочив через дах і побіг з обійстя. Проснувшись від шуму, Говерла здогадалася в чому річ. Вона встала на весь ріст і заступила місяць і зорі. Стало темно так, що Прут збився з дороги і побіг у протилежному напрямку. А Тиса бігла туди, де домовлялися зустрітися...

Довго блукала вона в потемках, а коли розвиднілося, то побачила, що попала до дядька Дунаю. Трохи відпочивши, розповіла йому про своє горе. Дунай вислухав її, заспокоїв: «Не сумуй, Тисо, я розшукаю Прута, і ви будете щасливі». Він дотримав свого слова. І серця Тиси і Прута злилися у водах Дунаю.

Ганна Микуляк, м. Рахів

Дитячі сторінки

Леся УКРАЇНКА

КАЗКА ПРО ОХА-ЧАРОДІЯ

В тридев'ятім славнім царстві,
Де колись був Цар-Горох,
Є тепер на господарстві
Мудрий пан, вельможний Ох.

Сам той Ох на корх заввишки,
А на сажень борода,
Знає край і вздовж і вширшки,
І кому яка біда.

Чи хто правий, чи неправий,
Чи хто прийде сам, чи вдвох, –
Всіх приймав пан ласкавий,
Тільки треба мовить «Ох».

На зеленому горбочку
Спершу він людей приймав,
Потім сів у холодочку,
Звідти голос подавав.

А як зранку, то й до ранку
Стали люди обридять,
Ох зробив собі землянку,
Оха більше не видать.

Але хто те місце знає,
Де трухлявий пені і мох,
Той приходиться волає,
Або й тихо каже: «Ох!»

Хоч би навіть ненароком
Тее «ох!» промовив ти,
Знай, що вилізе те боком, –
Вороття вже не знайти!

Бо зтягне з головою
Трясовиця мохова
І з душею, ще живою,
Під землю похова.

Під землю ж там – палати,
Де вельможний Ох сидить,
Гарні, пишні кімнати,
Срібло-злото скрізь ряхтять;

Дорогі самоцвіти,
Наче зорі, миготять,
Скрізь заморські дивні квіти;
По клітках пташки сидять;
Золотії грають рибки
В кришталевих скриньочках;
І ведмеді ходять дибки
В рукавичках, жупанках.

Враз тебе там обморочать
Блиск і пахощі міцні,

І папуги заторочать
Приказки якісь дивні.

І безглузді очі втупить
В тебе рибка, мов чига...
Тут ведмедів гурт обступить,
Кожен лапу простяга, –

Той бере тебе за руку,
Той торкає за плече;
Боронь Боже ворухнутись!
Кров одразу потече.

Бо крізь білі рукавички
Враз проб'ються пазури
Гачкуваті, мов гаплички, –
Так і в'ються, мов щурі.

Дитячі сторінки

Тож, коли вже раз попався, –
Наче в пастку бідна милі, –
То сиди, мов прикувався,
Не рушай, мовчи та диш!

Вийде Ох: «Вітай в гостині!
Чи волієш нам служити?
Чи волієш, може, ниві
Головою наложити?»

Скажеш: «Я служити не
згоден»,
Зараз цок тебе в лобок,
Якщо ти носиш не годен
Рукавички й жупанок.

Охань на службу – подарують
Рукавички й жупанець,
Привітають, пошанують, –
Тільки ж там тобі й кінець!

Вічно будеш пробувати

У підземному дворі,
Більш тобі вже не видати
Ані сонця, ні зорі.

Де поткнешся – всюди брами,

Під замком та під ключем...
Десь далеко хтось часами
Озивається плачем.

Спів на плач відповідає,
Плач на спів, так без кінця...
Кажуть, бранка там ридає,
Жде юнака-молодця;

Коло неї там Жар-птиця
Співом душу потіша,
Та сумна міцна темниця,
Смутна в дівчини душа.

Якби хтів їй волю дати
Хто з хоробрих юнаків,
Мусить перше розрубати
Сімдесят ще й сім замків...

Вже вам казка обриває?
Що ж! хто має «кладенець»,
Хай замки ті розрубає, –

Ігор СІЧОВИК

ДОПИШИ ВІРШИК

ЇЖАЧОК

Ходить лісом їжачок,
В нього шубка з...
(ниток, дроту, колючок)

ЩО ЇЙ СНИТЬСЯ?

Вночі їй завжди півник сниться.
Вона не курка, а...
(гуска, ворона, лисиця)

НА ПРОГУЛЯНКУ

У неділю на Хрещатик
Квочка вивела...
(голубів, курчаток, овець)

ХТО ТАКА?

Великі очі й голова.
Не Колобок це, а...
(слон, сова, коза)

РИБАЛКА

Ярослав на камінь сів,
Ловить в річці...
(щук, карасів, мух)

Дитячі сторінки

Юрій ЯРМИШ

МУЗИЧНА ІСТОРІЯ

Під самою стелею, у кришталевому намисті люстр, тремтячи, замирали останні звуки музики.

– Це було чудово! – казали люди, залишаючи зал. В очах у деякого блищали сльози. Так-так! Сльози. Адже прекрасне викликає не тільки веселі усмішки.

Невдовзі усі розійшлися. Пішли й музиканти.

Погасли люстри в залі. Стало темно і в коридорі. Тільки цікавий місяць зазірав у вікно.

Запала тиша. І раптом клацнула кришка футляра і висунулася довга мордочка франтуватого Кларнета.

– Ось ми й самі! Тра-ля-ля!

– проспівав він і всівся на край футляра так, що його блискучі клапани засяяли у місячному промінні, немов самоцвіти.

І відразу ж заклацали кришки інших футлярів – великих, середніх і зовсім маленьких.

– Ох, і довелося сьогодні попрацювати, – сказав, відсапуючись, Барабан. – Я з шкіри пнувся, зате мене краще від усіх було чути. Ви звернули увагу, як мені аплодували?

– Зовсім ні – пискнула Флейта, – більше за всіх аплодували мені!

– Ну, знаєте, – обурено пробасив Тромбон, – це несправедливо-о-о!

Адже найголоснішу партію виконував я! – Ха-ха-ха! Ви тільки послухайте, що вони кажуть, – застрибав на футлярі Кларнет. – Ви тільки послухайте!

– Облиште сваритись, це нерозумно, – кокетливо вигнувши довгу шию, проспівала Перша Скрипка, – всі прийшли заради мене.

В суперечку втрутилися Тарілки, Валторни.

Лише старий Контрабас тихенько зітхнув.. Він прожив на світі не один десяток років і знав, чим закінчуються такі суперечки.

Фагот спробував помирити інструменти:

– І чого ви галасуєте? Хіба справа в тому, хто головніший?

Але на його добродушне бурчання ніхто навіть уваги не звернув.

Інструменти лементували, поки не захрипли. І кожний з них потихеньку вирішив, що вже в завтрашньому концерті він покаже себе, доведе всім, хто в оркестрі головний.

Увечері гарно вбрані, усміхнені люди прийшли в осяяний вогнями зал.

Пролунав третій дзвоник. На сцену вийшов артист і назвав твір великого композитора.

Люди завмерли, чекаючи... Диригент дав знак Скрипкам. Вони повинні були почати мелодію, яка вже сто років хвилює людські серця.

Але що це? Замість чарівних звуків Скрипок раптом зовсім недоречно заляскали Тарілки, відразу збивши з ритму оркестр.

Диригент обурено постукав паличкою об пюпітр. Та це не допомогло.

І що скоїлось! Скрипки верещали, мов поросята. Барабан так гатив себе в бік, що аж шкура луснула.

Побачивши це, Кларнет зайшовся голосним сміхом. І тут на всю силу свого мідного горла заревіла товста велика Туба!

Музиканти з острахом дивилися на свої інструменти, що більше не слухали їх! Кожний інструмент грав своє, намагаючись заглушити інших. Вони не помічали, що люди, проїняті жахом, затикали вуха й вибігали із залу. Останніми втекли перелякані музиканти.

Коли зал спорожнів, інструменти отямилась. В тиші лунко прозвучав лагідно-буркотливий голос Фагота:

– Ну, бачите. І зовсім не важливо – хто головніший...

Та йому ніхто не відповів: інструменти від сорому сховалися в футляри.

Дитячі сторінки

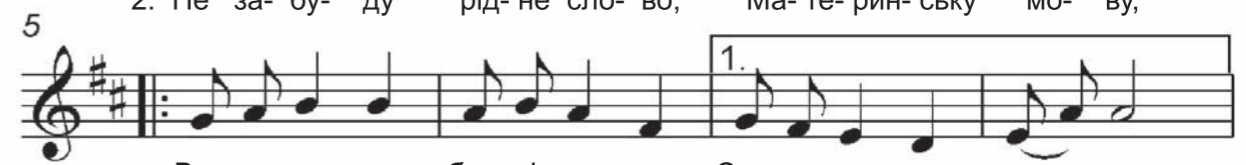
Рідне слово

Слова Юрія ПАВЛІША

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

1. Не за-бу-ду рід-не сло-во, Во-но про-ме-нис-те,
2. Не за-бу-ду рід-не сло-во, Ма-те-рин-ську мо-ву,

Впо-ви-ва-є бар-він-ко-во Сер-це мо-є чис-те,
Во-на крі-пить по-сту-по-во Жит-те-ву ос-но-ву.

Сер-це мо-є чис-те, 3. Не за-бу-ду рід-не сло-во,
Жит-те-ву ос-но-ву. 4. Не за-бу-ду рід-не сло-во,

Зна-не ще з ко-лис-ки, Для ньо-го ні ви-пад-ко-во
Що те-че Дні-пра-ми, Во-но всю-ди но-во й но-во

Не знай-деть-ся рис-ки. Не знай-деть-ся рис-ки.
Во-ло-ді-є на-ми. Во-ло-ді-є на-ми.

1. Не забуду рідне слово,
Воно променисте,
Вповиває барвінково
Серце моє чисте.	Для нього ні випадково
Не знайдеться ризи.
2. Не забуду рідне слово,
Материнську мову,
Вона кріпить поступово
Життєву основу.	4. Не забуду рідне слово,
Що тече Дніпрами,
Воно всюди ново й ново
Володіє нами.
3. Не забуду рідне слово,
Знане ще з коліски,	5. Бо, хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Михайло Гафія ТРАЙСТА

РЕСЕЛУВ¹, ХРЕМЗЛИКИ² ТА ВУЙКО ФЕРІЩАК

«Ой прийди, мій любочку,
У новий кріслани,
Та ти спечу хремзилочку
У маслі та сметані.

Прийшов любко у кріслани,
Товкає у віконце,
Пекли з любков хремзилочку,
Доки зійшло сонце...»

– Ану, лиш дивися, яку ріпу уродив Господь Бог! Велика, як, як... – не знав з чим порівняти свою картоплю вуйко Феріщак. – А Ілько Бенкалуский гатит себе кулаком у груди перед усьої коршми, што у него ріпа, як кулаки: «Така ми, – каже, – ріпа уродила, Міха', як кулаки, як кулаки, Міха'!...», та ще суне міні пуд нус своє кулача, сунув би 'го анцихрест, аби го сунув із юпетником остатнім. А я, дурний, як пень черешньовий, ще похваляю нехарь: «У тебе уводно³, Ільку, файна ріпа!», – думаю почестує ня напасть погаром горівки, вадь хоть гальбою пива, а ун: «Даш, Міха', алдамаш та тя научу, як гія ріпу у ямки класти...». А клав би уже єго пуп у ямку, аби 'го клав із флудом нещасним! Ану, дивися, ун мене учіт, як гія ріпу у ямки класти... Та я кожної весни так подрубню тоту глинку, на мак єй подрубню, така, як пісок, а ямку угребу, як вороняче гніздо, а там покладу мало гноїчку козячого, мало зпучочки, дарабку соли, аби черва не унадила, та дивися, яка ріпа, як, як... Варт би хремзилку намажити, а й што за хремзики би уйшли із такої ріпи великої, як, як... А маю дома ще й два єчка, є і сметанки козячої мало, є і перцю, бо без перцю хремзики не є хремзликми, раз два би нареселовав, бо ріпка велика, як, як... Тьфу! Та што там Ількові кулачки?... У мене ріпа велика, як, як... Та утки того реселова узяти?... Бо єм казав чаклі: «Марі', іду до Лорінца на Солонец, аби нам учинив реселовик до хремзилку», а она: «На яку болу, Міха', ти гія реселовика, май добре круглу тепшу най нам учинит, бо вже не є у чум хліба спечі», а пекли би єй дідьки із дурнов Марійов! А тепер, доки фофню понесло нечисте до біксадского монастиря, я був собі намажив хремзилку, бо ріпка, дивися, яка велика, як, як... – почухав вуйко потилицю, не знаючи з чим порівняти свою картоплю.

Та, туй у нашум краю не є реселовика, лиш у Петра Золика, та тот не даєт, бо коли єм був просити кутла варити легварю⁴, ун унесе із кліти кутлик дес так одні п'ять

літру та звідує: «Такого би ти гія кутлика, Міха, ци май великого?». «Та май великого, Петре», – кажу, радуєчїса, як йойлик китиці. А Петро уносить із кліти котел дес так сто-сто із чїмос літеровий, ледви дихтит, та іще звідує: «А сес не буде превеликий, Міха?...». «Та превеликий, Петре». А ун лізе у кліт та несе так зо одні тридцять літровий котел. «Но, а такий би ти добрий, Міха?». «Такий би ми дуже добрий, Петре», – кажу я радий. «Но, Міха, такий абес сей купив, бо ото гія своє мати, хоть яке друбне гуно, але коло хижі гія го мати!».

Так я гостив із Золиком, а тепер не пуйду реселовика просити. Бо усе так ми удкаже. Та ще має і стара Олексиха, ще Олекса приніс із Пешту, але баба, як зачне шпїонити та ушпїговувати, што ти утпаде пофта⁵ уд хремзилку. Та пуйду уквдую, што чинити, бо дивися, яка ріпа... велика, як, як...

Глипнувся вуйко ще раз на картоплю, засунув замок на дверях і – гайда через Прїзовенчїну леваду до старої Олексихи. Іде і продовжує сам із собою почату бесїду:

– Та тепер зачне стара: «Ви бізуно, Міха, хремзилку хочете смажити?...» А уттак: «Йой, Михайлику, як бем і я іла хремзилку, йой як бем іла...», а я дав бих бабі хремзилик-два, та де такуй дуйде хремзилик-два... Ади, який брїох, як у попа!.. Сеся би жерла ціле корито, а сметанка дорога, а єчка дорогі, за перец ні не говорю, а таку не нагодуєш хремзиlichem-двома... Не дам юй нічо', гуно котюже юй дам, ото юй дам. Хїба на ото я обробляв ріпку, аби стара Олексиха жерла хремзилку із неї?... Проклята баба, ану, дивися на ню! Не аби робила, а й на мої хремзики са унадила, бола би тото ізіла!..

Розлючений, як вовк, вуйко Феріщак залетів, наче половик, на Олексихине подвір'я і вмісто «Слава Ісусу» крикнув на стару:

– Ви, ви, Олексихо, аж вам гія хремзилку, то спечіт собі із своєї ріпи, не надїтеса на чужу муку!

– Яку муку, які хремзики? – здивувалась стара.

– Ану, не... – крикнув вуйко, а далі давши собі справу, що стара справді не відає про його хремзики, додає: – А такі! І знайте што мені не треба вашого реселовика!..

¹Реселув – терка.

²Хремзики – деруни.

³Водно – завжди.

⁴Легварь – мармелад.

⁵Пофта – бажання.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Іван ОЛЕКСИШИН

УСМІШКИ НЕ ВІД ОСТАТА ВИШНІ

ОЦЕ ГОЛОВА

Сусїдові на дружину
Скаржиться Данило:
– Вона мені каструлю
Голову побила.
Сусїд голову оглянув,
А потім і каже:
– Та немає навіть слїду
На голові вашій,
Ні синця, ні подряпини,
Ні жодної гулі...
– Ну, а ви, – Данило мовив, –
Бачили б каструлю.

ВЕРБЛЮД

Чоловік дружині каже:
– Знаєш, Маргарито,
Верблюд тиждень робить може
Й нічого не пити.
– А я знаю, дорогенький,

Роман Крикун

НЕ В ТУ СІВ

Мужчина, добряче хильнувши з друзями, сів за кермо власного автомобіля. Оскільки час був дуже пізній і більше зупиняти уже не було кого, автоінспектор перепинив шлях машині гуляки.

– Ваші документи, шановний, – поцікавився.

Мужчина спроквола вивіз із машини, незграбно дістав документи.

– О-о, та ви під мухою! Ледве ногами володієте!

– Та я лише чуть-чуть...

– Ясно... Ідемо до моєї машини, складу протокол.

Раптом неподалік службової машини трапилась аварія. Автоінспектор сказав затриманому почекати і побіг до місця пригоди. Мужчина чекав-чекав, набридло, сів у машину і поїхав. Удома дружині суворо наказує:

– Якщо прийдуть мене шукати, я увесь день був удома, нікуди не виходив, хворію грипом.

Ліг і відразу ж заснув. Години через півтори з'явився автоінспектор:

– Такий-то тут живе?

Верблюда такого,
Що п'є тиждень цілісінкий
Й не робить нічого.

КУПУЮТЬ

На базарі покупців
Закликає Ксенька:
– Ану, кому чорнобильських
Яблукоч смачненьких?!
– Не кажіть, що чорнобильські, –
Радять жінці люди, –
Бо ніхто радіаційних
Купувать не буде.
– Та купують. Я ж в торгівлі
Кумекаю дещо:
Хтось бере їх для начальства,
А дехто для тещі.

НЕ БУЛО ТРЕТЬОГО

Судять якось хуліганів,
Що бійку вчинили,

Ото суддя запитує
У свідка Гаврила:
– Ви кажете, що бачили,
Як ті двоє бились
Стільчиками. Чому ж ви їх
Не розборонили?
– Та не мав я, пане суддя,
Чим розбороняти,
Бо не було де третього
Стільчика узяти.

ПРОТИВ НЕ СВОЇ

Приплентався, як чїп, п'яний
Микола до хати,
А дружина: – Знову гроші
Пропив, чорте клятий?!
– Та не кричи. Не свої я
Пропив, чесне слово,
А кумові, ті, що він нам
Позичив на дрова.

– Так, живе.
– Він удома?
– Він увесь день удома, в нього грип, і зараз спить.
– А де він свою машину ставить?
– У гаражі біля дому.
– Ідем подивимось.
– Ідемо.
Приходять до гаража, відчиняють двері. Від подиву у жінки перехопило подих: у гаражі стояла машина ДАІ*.

*ДАІ – Державна автоінспекція

*«Впали роси на покоси,
Засвітилися навколо...»*

Дмитро ПАВЛИЧКО